

C N T I N U

U M

KWARTALBLAD VAN DE UNIVERSITEIT MAASTRICHT

2

4E JAARGANG NUMMER 2 • JULI 2000

UM-PROFIEL

GENEESKUNDE

Op 1 december 1999 stonden 1257 studenten ingeschreven, waarvan 200 eerstejaars.

GEZONDHEIDSWETENSCHAPPEN

Op 1 december 1999 stonden 2343 studenten ingeschreven, waarvan 615 eerstejaars.

RECHTSGELEERDHEID

Afstudeerrichtingen: Nederlands Recht, Fiscaal Recht, European Law School

Op 1 december 1999 stonden 2100 studenten ingeschreven, waarvan 560 eerstejaars

ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN EN BEDRIJFSKUNDE

-ECONOMIE (Bedrijfseconomie, Infonomics, International Management, International Economic Studies/Algemene Economie).

-ECONOMETRIE/ECONOMETRICS

-FISCALE ECONOMIE

-INTERNATIONALE BEDRIJFSKUNDE

Op 1 december 1999 stonden 3677 studenten ingeschreven, waarvan 976 eerstejaars

ALGEMENE WETENSCHAPPEN

-KENNISTECHNOLOGIE

Op 1 december 1999 stonden 125 studenten ingeschreven, waarvan 59 eerstejaars.

CULTUURWETENSCHAPPEN

-CULTUUR- EN WETENSCHAPSSTUDIES

Op 1 december 1999 stonden 440 studenten ingeschreven, waarvan 125 eerstejaars.

PSYCHOLOGIE

Op 1 december 1999 stonden 732 studenten ingeschreven, waarvan 234 eerstejaars.

DE UNIVERSITEIT MAASTRICHT telde op 1 december 1999 in totaal 10.686 studenten, waarvan 2737 eerstejaars

Voor informatie over deze studies: Studie-informatielijn 0900-8689
Studiekiezers op het Internet: <http://www.unimaas.nl/~studies>
Faculteiten op het Internet: <http://www.unimaas.nl/faculteiten.html>

CONTINUUM

CONTINUUM wordt uitgegeven door de Universiteit Maastricht om afgestudeerden en andere belangstellenden op de hoogte te houden van haar onderwijs, onderzoek en andere activiteiten.

Verschijnt vier keer per jaar.

Het blad wordt toegezonden aan afgestudeerden, medewerkers en relaties van de universiteit Maastricht alsmede aan begunstigers van het Universiteitsfonds/SWOL

Vierde jaargang, nummer 2
juli 2000

Redactie-adres

Postbus 616
6200 MD Maastricht
tel. 043-3883580 of 043-3883510
e-mail adres: Continuum@bjz.unimaas.nl
website:
<http://www.bjz.unimaas.nl/continuum>

Redactieraad

Ton Brouns, dr. Jose van Dijk,
prof. Ad Geers, dr. Piet Keizer,
Lenny Franken (UF/SWOL),
dr. Gerard Majoor (voorzitter),
mr. Maurice Olivers, dr. Jos Uiterwijk,
drs. Rob de Vries, prof. Ger van der Vusse

Hoofdredacteur

Jacques Herraets

Bureauredactie

Catelijne Coopmans
en Marie-Elise Starmans

Art direction en opmaak

Geert Setola, Oirsbeek
Drukkerij Huntjens, Stein

Fotografie

Chris Keulen, Nelis Tutkey,
Philip Driessen, Roger Dohmen,
Jean-Pierre Jans

Drukwerk

Drukkerij Huntjens, Stein

Aan dit nummer werkten mee:

Jeroen Corduwener, Jacques Heijen

Oplage 18.000

Abonnementen f 20 per jaar

Losse nummers f 4,75 excl. verzendkosten

CONTINUUM op Internet

U kunt alle nummers van CONTINUUM nalezen via onze eigen homepage:
www.unimaas.nl/continuum

CONTINUUM

Alle artikelen en afbeeldingen in dit blad zijn auteursrechtelijk beschermd.
Overname is alleen mogelijk met toestemming van de auteurs.

Voorpagina:
illustratie Mark Janssen

C O N T I N U

IK HEB GEZEGD

Alsof 40 jaar de magische leeftijdsgrens voor een nieuwe hoog-leraar was, kwam in 1974 een stoet van 39-jarigen het eerste wetenschappelijke corps van de Rijksuniversiteit Limburg i.o. vormen. Dat heeft tot gevolg dat opnieuw een stoet hoogleraren 65 jaar aan het worden is en dus thuis mag gaan uitrusten. Met vier van hen hadden we een uitgebreid gesprek over hun wetenschappelijke carrière en over hun wens om nog wat door te werken. En we spraken met hun favoriete leerlingen die over hun leermeesters niets dan goeds te melden hebben.

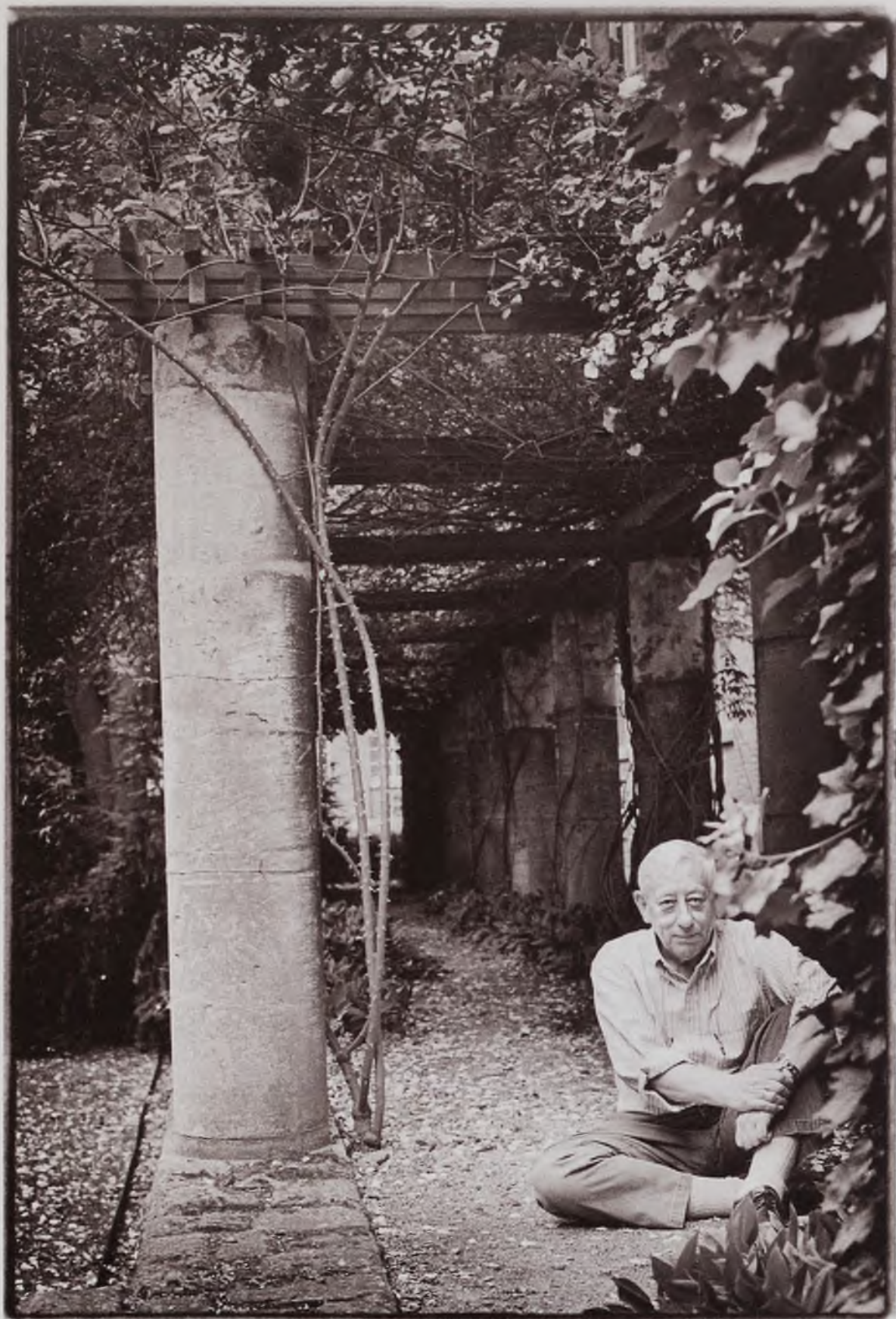

U M

Inhoud

Hans Crombag en Sarah Josephs	<i>pagina</i> 2
Hans Philipsen en Marina Senten	<i>pagina</i> 8
Rob Reneman en Michel Jacobs	<i>pagina</i> 14
Riet Drop en Ronald Knibbe	<i>pagina</i> 20
UM-nieuws en Personalia	<i>pagina</i> 26
Nieuws uit de faculteiten	<i>pagina</i> 30
Algemene informatie over de UM	<i>pagina</i> 36

Hans Crombag en zijn behoefte om 'het te zeggen'

DE LAATSTE ACADEMISCHE VRIJBUITER

door Jacques Herraets

Het woedt weer. Nog geen week nadat professor Hans Crombag de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, krijgt ellendeminrend Nederland weer een portie middeleeuwen voorgeschoteld. Handenwringend moet de goegemeente aanhoren hoe de ene dominee na de andere zijn dochter bespringt zodra de gelovigen hun platgezeten zitvlak hebben gekeerd en hoe de vruchten van de gedwongen gezinsvereniging in de vuilnisbak worden gekieperd of met goddeloos genot aan de prins der duisternis worden geofferd. Als vast onderdeel van het televisieritueel probeert een paar dagen later die ene professor uit Maastricht het *schadenfreudige* verzetje van de kijkers te verstoren. Tegen een horizon van dikke boeken legt de grijze geleerde vaderlijk docerend uit dat we dergelijke beweringen niet serieus moeten nemen. Het zijn de overbezorgde therapeuten die hun vrouwelijke cliënten dat soort stereotiepe verhalen aanpraten. Nederland kan weer gerust gaan slapen.

Thuis zit de professor zich op te vreten van ergernis, niet alleen omdat het ABP de eerste de beste termijn van zijn zuurverdiende pensioen nog niet heeft uitbetaald, maar vooral omdat Nederland zijn les niet heeft geleerd: "Ik dacht dat het na 'Hervonden Herinneringen' heel lang rustig zou blijven, maar je ziet hoe hardnekkig het fenomeen is." Tijdens dit interview wordt hij tot twee keer toe gebeld door redacties die het wetenschappelijke weerwoord nog eens willen horen. "Ik vertel altijd hetzelfde verhaal, zeg ik hun dan, maar dat kan ze niets schelen. U kunt het zo mooi onder woorden brengen, zeggen ze dan. Ach ja, het is natuurlijk komkommertijd." Hij maakt niet de indruk het écht een ramp te vinden dat hij op die manier van de straat wordt gehouden.

Vier jaar geleden stelden Crombag en zijn jonge collega-hoogleraar Harald Merckelbach het mechanisme achter de hardnekkig terugkerende verhalen over ritueel kindermisbruik aan de kaak in hun boek 'Hervonden Herinneringen'. Het ontketende een discussie, waarin de schrijvers duidelijk aan de winnende hand waren tegenover therapeuten die zich alleen konden beroepen op het argument dat ze hun cliënten wel moesten geloven, ook al was er geen materieel bewijs.

Vergeleken met de discussies van toen is er toch iets wezenlijks veranderd. Was er bij affaires als Oude Pekela, de Emmense sekskelder of de pedofiel uit de Godfried Bomansstraat nog sprake van een collectief medelijden met de slachtoffers en een collectieve roep om castratie van de daders, de media bleven als brengers van de dubieuze boodschap nog redelijk buiten schot. Voor de minder primair reagerende burger waren die onnozele therapeuten de boosdoeners, maar nu zijn het veeleer de programmamakers van de NCRV die het moeten ontgelden. Na de discussies die zich in de loop der jaren hebben afgespeeld, moesten zij weten dat ze niet zomaar op het verhaal van het slachtoffer hadden mogen afgaan.

Achterberg

Hij is polemisch ingesteld, soms zelfs op het agressieve af. Toen hij nog aan de Leidse universiteit was verbonden, dreef hij het college van bestuur met venijnige columns in het universiteitsblad *Mare* tot razernij. De hoofdredacteur werd met ontslag bedreigd als hij niet onthulde wie schuilging achter het pseudoniem Hendrik Achterberg, maar wie dat was, bleef tot de dag van vandaag een geheim. Dat hij het polemiseren nog niet is verleerd bewijst een column in het millenniumnummer van 'De Psycho-

loog' waarin hij op geheel eigen wijze afscheid neemt van het NIP, de beroepsorganisatie waarvan iedere psycholoog vindt dat hij er lid van moet zijn. Voor Crombag hoeft het niet meer nu de 'lichaamsgerichte' psychologen voet aan de grond hebben gekregen in de organisatie. Grinnikend citeert hij zichzelf: "De resultaten van fatsoenlijk wetenschappelijk onderzoek in de psychologie, die in de voorbije eeuw toch niet gering zijn geweest, worden vrijwel geheel aan het zicht onttrokken door de vloedgolf van quasi-wetenschappelijke drek, die door voodoo-psychologen over ons is uitgestort en nog steeds over ons wordt uitgestort. Het zijn niet alleen obscurantistische autodidacten die dat doen; zulke vervuilers van de wetenschap komen in niet geringe getale ook in eigen kring voor. Nog onlangs mochten zich lichaamsgericht noemende psychologen baarljke onzin uitkramen tijdens een onder de aegis van het NIP georganiseerde conferentie. Toen ik de folder las waarin zij hun conferentie aankondigden, knapte er iets in mijn hoofd: plotseling wist ik dat ik daar niet meer bij hoor, dat ik daar niet meer bij wil en kan horen. Na 36 jaar lid te zijn geweest, zei ik mijn lidmaatschap op. En nu vraagt de redactie of ik nog een nieuwjaarswens heb voor mijn voormalige vakgenoten. Geloof mij, die wilt u niet horen."

Nee, een schatje is hij nooit geweest. Crombag behoort in Nederland tot het uitstervend ras van de academische vrijbuiters. Er wordt hier en daar wel gewerkt aan het behoud van de soort door persoonlijke leerstoelen in te stellen voor grote namen die het onderzoek van hun gading mogen doen zonder lastig te worden gevallen met duizendeneen organisatorische akkefietjes, maar voor Hans Crombag ligt dat anders. Bij hem is de vrijstelling van dat soort klussen meer een kwestie van zelfbescherming. Toen een experiment om hem te belasten met de leiding van de juridische faculteit grandioos mislukte, werd hij voorgoed vrijgesteld van bestuurlijk werk: "Ik ben niet sterk in onderhandelen. Daar ben ik niet geduldig genoeg voor. Als ik schrijf, spreekt niemand me tegen. Maar onderhandelen aan de vergadertafel ... voorzitter, een punt van orde! - dat soort dingen, daar kan ik niet tegen. Ik ben werkelijk in staat tot fysiek geweld als dingen me niet aanstaan in zo'n vergadering. Ik kan iemand echt op zijn bek slaan." Zover is het nog nooit gekomen, voegt hij daar geruststellend aan toe.

Knollentuintje

Zo werd het idee om 'Hervonden Herinneringen' te schrijven ook in een opwelling van boosheid geboren: "Ik zat op een avond naar Nova te kijken toen Paul Witteman met een dramatische oogopslag een speciale uitzending over rituele kindermoorden aankondigde. Ik kende dat soort verhalen uit de Amerikaanse literatuur en ik dacht 'Nee toch, krijgen we dat verdomme hier ook?' en ik besloot er een boekje over te schrijven. Vervolgens meldde Harald Merckelbach zich met het voorstel om er samen aan te werken en

zo is het toch een lijvig boek geworden."

Het is de enige keer geweest dat hij zich doelbewust heeft laten leiden door de wil om een misstand te bestrijden. In zijn wetenschappelijke werk gaat hij minder agressief en meer intuïtief te werk, wat nog lang niet betekent dat hij niemand voor het hoofd stoot. Zo liep een groot deel van de Nederlandse magistratuur acht jaar geleden te hoop tegen de auteurs van 'Dubieuze Zaken'. Behalve Hans Crombag waren dat Peter van Koppen en Willem Albert Wagenaar, drie psychologen die de juristen uit de praktijk van de strafrechtspleging een lesje kwamen leren over de deugdelijkheid van de bewijzen waarop zij hun vonnissen baseerden. Hadden die zielknijpers niets beters te doen?

Volgens Crombag was de ongezouten kritiek op de strafrechtspleging geen vooropgezet doel van de auteurs, ook al blijkt uit de titel en de verantwoording op pagina 13 niet dat het boek bedoeld was als een steuntje in de rug voor de rechtsplegers: "Ons doel was niet het Nederlandse rechtssysteem bekritisieren, maar de vraag onderzoeken of er een systeem zit in rechterlijke beslissingen. Dat is uitgroeit tot een harde kritiek, die we wat ironisch hebben opgeschreven, omdat we er steeds meer van overtuigd raakten dat er van alles mis was met de waarheidsvinding. Bewijskwesties, de vraag wanneer iets echt bewezen is, dat is nu eenmaal mijn knollentuintje. Dat heb ik overgehouden aan mijn vroegere bestaan als onderwijspsycholoog in Leiden."

Onderwijs- wordt rechtspsycholoog

Om de *Werdegang* van de Maastrichtse dwarsligger - 'Dat zit in de familie, mijn ouders waren ook van die dwarse mensen' - te kunnen volgen is een korte omweg door het verleden nodig. In 1968 werd de vers gepromoveerde onderwijspsycholoog Crombag in Leiden aangesteld om er een bureau Onderzoek van Onderwijs op te zetten. Zijn papieren zagen er goed uit: hij had vijf jaar in Eindhoven gediend bij de toenmalige onderkoning van het wetenschappelijk onderwijs en uitvinder van de veel later ingevoerde tweefasenstructuur, K. Posthumus, en was gepromoveerd bij de absolute koning van de methodologie, A.D. de Groot, op het proefschrift 'Studiemotivatie en studieattitude'. De oudste universiteit van het land had een conservatieve opzet bedacht voor het bureau dat Crombag achttien jaar lang zou gaan leiden.

Om te voorkomen dat er allerlei moderniteiten zouden worden uitgestrooid over faculteiten die geen veranderingen wilden, was bedacht dat het bureau alleen in opdracht van faculteiten mocht werken. Dat deze de adviezen van het bureau vervolgens negeerden was hun zaak. Toch werd de meest traditionele faculteit, de juridische, de beste klant van het bureau. Het raakte daardoor zelfs zozeer gespecialiseerd in juridisch onderwijs dat het tenslotte bij die faculteit werd ondergebracht. Crombag en zijn medewerkers werd gevraagd te bedenken hoe studenten het gewone juridische handwerk kon worden bijgebracht - het oplossen van casusposities

als A leent een fiets van B en verkoopt die door aan C, die van niets weet. Wordt C eigenaar?

"We hadden het idee dat we studenten meer moesten meegeven dan kennis van het rechtsstelsel, ze moesten er ook iets mee kunnen doen. Daarom hebben we een methode ontwikkeld voor het oplossen van casusposities in het privaatrecht. Er bestond op dat gebied weinig kennis, dus die hebben we zelf moeten ontwikkelen. Eerst hebben we daarvoor een klein boekje gemaakt 'Over het oplossen van casusposities', later zijn we rechters gaan vragen of ze stap voor stap konden zeggen hoe ze een beslissing namen. Die methode kende ik van A.D. de Groot, die op die manier het denken van schakers heeft geanalyseerd. Uit dat onderzoek is een uitgebreider boek voortgekomen - 'Een theorie van rechterlijke beslissingen' - dat ik samen met Joan de Wijkerslooth en Job Cohen heb gepubliceerd, die allebei bij het bureau hebben gewerkt. Daaruit bleek dat rechters net als schakers helemaal niet zo logisch denken als zij doen vermoeden. Of, zoals een van de ondervraagde rechters tegen ons zei: het is een kunst, het is geen kunde. Op grond van dat onderzoek en die theorievorming heb ik in Leiden een bijzondere leerstoel Rechtspsychologie gekregen. Dat was mijn bijbaan, waar ik later in Maastricht mijn hoofdbaan van kon maken. Gaandeweg was mijn aandacht ook verschoven naar het recht zelf, het verklaren van de werking van het brein van juristen. Ik heb me hier in Maastricht nadrukkelijk niet meer met onderzoeksbemoeid."

Ondeugdelijk bewijs

Er ontstond nogal wat opschudding toen in 'Dubieuze Zaken' een aantal zaken werd aangehaald waarin volgens de auteurs het bewijs gewoon niet deugde. Crombag: "Het komt erop neer dat de vraag of iets bewezen is afhangt van de kwaliteit van het verhaal van het Openbaar Ministerie. De rechter hoeft niet omstandig uit te leggen waarom hij het telastegelegde bewezen acht, het is voldoende als hij twee bewijsmiddelen kan aanvoeren. Met een beetje knip- en plakwerk kan hij die uit het verhaal van de officier halen. Hij kan bijna niet anders, want zelf onderzoekt hij het bewijsmateriaal nauwelijks. De rechtszaal is daar niet de geschikte plaats voor, lijkt het wel. De aandacht in de pers ging vervolgens vooral uit naar de casuïstiek, maar waar het ons om begonnen was - het ontwikkelen van een theorie voor een deugdelijke bewezenverklaring - verdween naar de achtergrond. Er staat een heel hoofdstuk in het boek over wat wij de theorie van 'verhaal en verankering' hebben genoemd. Later hebben we daar een uitgebreidere engelstalige versie van gepubliceerd onder de titel 'The theory of anchored narratives'. Die komt erop neer dat het verhaal waarmee de rechter beslist over het wel of niet bewezen zijn van een strafbaar feit zodanig verankerd moet zijn in de bewijsmiddelen dat die zijn terug te voeren tot feiten van algemene bekendheid. Stel: er is een bankoverval gepleegd. Drie getuigen hebben de dader herkend van een foto die deel uitmaakte van een reeks, dus vindt het OM dat

het bewijs rond is. Als ik bereid ben te geloven dat het hoogst onwaarschijnlijk is dat drie getuigen onafhankelijk van elkaar dezelfde fout maken door die ene foto aan te wijzen, zal ik dat ook vinden. Maar ik kan me ook afvragen of die getuigen wel onafhankelijk van elkaar die foto hebben aangewezen. Waren dat niet drie bankemployés die uitvoerig met elkaar hebben gesproken over het uiterlijk van de dader? Het verschil met de huidige opvattingen over bewijs is dat de rechter naar de feiten moet kijken, dat hij moet doorvragen en niet zo snel moet ophouden als hij nu doet. Een junk, o, dus een dief, van dat soort opvattingen krijg je dan, terwijl uit allerlei onderzoek blijkt dat het overgrote deel van de drugsverslaafden niet van diefstal, maar van een uitkering leeft, of gewoon een baan heeft. Het Hof in Amsterdam heeft pas nog een groot deel van de anonieme getuigenissen tegen Bouterse verworpen, terwijl de rechtbank die wel had geaccepteerd. Het Hof had nog eens goed naar die getuigen gekeken en vond hun verklaringen bij nader inzien helemaal niet zo betrouwbaar. De Nederlandse rechtspraak is een paar keer gevoelig op de vingers getikt door het Europese Hof, daarom is men toch wat voorzichtiger geworden."

Veranderende stemming

Er beweegt iets in de gesloten wereld van het strafrecht. De opkomst van de rechtssociologie was het eerste teken van openheid, de rechtspsychologie volgde later onder aanvoering van de Amerikaanse psycholoog Elizabeth Loftus. De verontwaardiging na het verschijnen van 'Dubieuze Zaken' is sinds de onthullingen van de commissie Van Traa verstomd en zelfs omgeslagen in voorzichtige instemming. Aan juristen moet met enige regelmaat worden uitgelegd hoe de wereld in elkaar zit, vindt Crombag: "De juristerij was vroeger een aparte kaste, tegenwoordig bemoeit de maatschappij zich veel meer met wat er in de rechtszaal gebeurt." Bijgevolg is de psycholoog een vertrouwde verschijning geworden in het strafproces. Mensen als Crombag en Wagenaar worden door verdedigers met regelmaat en vaak met succes als getuige-deskundige te hulp geroepen om het bewijsmateriaal van het Openbaar Ministerie aan een kritische beoordeling te onderwerpen. Vervolgens mag de rechter zelf beslissen wat hij ervan vindt. Het is een aanzienlijke doorbraak in de starre verhoudingen in de rechtszaal die volgens Crombag laat zien dat ook de juristen zelf beseffen dat de wereld aan het veranderen is. Er zijn nog meer tekenen dat er iets belangrijks gaande is: "Nog niet zo lang geleden heeft de commissie-Moons gestudeerd op de vraag of het strafproces aan een herijking toe was, maar zij kwam tot de conclusie dat het huidige Wetboek van Strafvordering best nog een tijdje meekon. Wij hebben die conclusie in 'Dubieuze Zaken' fel bestreden. Die commissie heeft gefaald. Ik vind dat heel Strafvordering opnieuw doordacht en geschreven moet worden."

Gelukkig is nu een nieuwe commissie ingesteld met de Tilburgse hoogleraar Groenhuijsen en zijn Groningse collega Knigge, die met een nieuw ontwerp moet komen. Tot mijn grote vreugde hebben zij al laten weten dat daarin de motiveringsplicht van de rechter, die nu een dode letter is, opnieuw tot leven wordt gewekt." Zo gaat de onstuimige hoogleraar toch nog in vrede heen als hij op 22 september officieel afscheid neemt van de universiteit. Hoeveel vrienden hij aan zijn werk heeft overgehouden zullen we niet zo

gemakkelijk te weten komen, omdat hij zijn *liber amicorum* zelf heeft geschreven. Zojuist verschenen: 'De man van Susquehanna', een bundel bewerkte en nieuwe opstellen, waarvan de titel niet helemaal toevallig verwijst naar de meest eigennuttige aller psychologen, B.F. Skinner. "Hoogleraar in ruste? Nee, asjeblief niet. Ik houd gewoon een kamer in de faculteit, waar ik blijf studeren en schrijven. Want net als Rousseau heb ik als lijfspreuk: Niemand zit erop te wachten. *mais j'ai besoin de le dire.*"

"MISSCHIEN MAG IK HET STOKJE OVERNEMEN"

door Jeroen Corduener

Sarah Josephs wil weten waarom mensen vinden dat ze iets zeker menen te weten. "Ik wil de waarde van getuigenissen kennen", zegt de 23-jarige studente. Ze heeft geen idee waarom Hans Crombag juist haar heeft uitverkoren als favoriete studente om iets over hem te vertellen. Zelf zegt hij later dat Sarah Josephs op dit moment de meest nuchtere en verstandige leerlinge van hem is, "waarmee ik de meest zakelijke en minst problematische verhouding heb."

Ze praat zoals Crombag zelf praat: bijna ononderbroken, een stroom van woorden, geladen met enthousiasme. "Eigenlijk heb ik niet zo veel onderwijs van hem gehad, alleen vorig jaar één blok. Maar de manier waarop hij doceerde, sprak me heel erg aan. Niet zo abstract als andere lesgroepen, maar met veel concrete voorbeelden. En hij is enthousiast, hij kan je zo ondeugend aankijken met die glimmende lachende ogen."

In de onderwijsgroep werd de vraag behandeld waarom getuigen verklaringen afleggen en hoe die zijn te beïnvloeden. "Dat vond ik heel interessant. Het past ook bij mij, ik denk sowieso: waarom is het geregeld zoals het geregeld is?"

Het keuzevak leverde haar een stage op bij de vakgroep psychologie. Een bijzondere stap voor een rechtenstudente, maar hij paste wel precies in het beeld. Bovendien kreeg ze als stagebegeleider Harald Merckelbach, de naaste collega van Crombag, die samen met hem 'Hervonden herinneringen' schreef.

"Mijn stage-project betrof een proef waarbij we uitzochten in hoeverre je mensen kunt overhalen tot het afleggen van een valse bekentenis", zegt Josephs. "Daarvoor hadden we een *fake-computerbedrijf* opgericht, dat onderzoek zou doen onder studenten. Ik vroeg hen, zogenaamd als medewerkster van dat bedrijf, of ze een

stukje tekst wilden typen. Voorwaarde was wel dat ze de *shifttoets* van het toetsenbord niet mochten aanraken, want dan zou de computer vastlopen."

Het computerprogramma was echter zo geprogrammeerd dat de computer na een minuut of twee wel vastliep, of de *shifttoets* nu was aangeraakt of niet. Josephs: "Dan vroeg ik aan de studenten of ze niet toch aan de *shifttoets* waren gekomen."

Resultaat: 82 procent van de ondervraagden gaf toe, wellicht onbewust en met excuses en verklaringen, de bewuste knop te hebben aangeraakt, terwijl aan de hand van het programma controleerbaar was dat ze dat niet hadden gedaan.

Van tevoren hadden we de proefpersonen gevraagd of ze dachten dat ze iets zouden toegeven wat ze niet hadden gedaan.

Veertig procent zei dat inderdaad te verwachten, maar het bleek dus het dubbele aantal te zijn. Dat is toch een aanwijzing voor het gemak waarmee valse bekentenissen worden afgelegd."

Ze legde de resultaten van haar onderzoek vervolgens voor aan praktijkmensen: politierechercheurs en officieren van justitie. "In gesprekken met de politie bleek dat politiemensen ervan uitgaan dat slechts veertig procent van de mensen wel eens een valse bekentenis aflegt. Terwijl dat dus 82 procent blijkt te zijn, op basis van mijn onderzoek onder ruim dertig studenten."

Ze hoopt dat politie en justitie iets met haar informatie doen, omdat deze kennis veel kan betekenen voor de manier van verhoren en de validiteit van bekentenissen. Sarah Josephs: "Crombag is hier toch de grondlegger van de rechtspsychologie. Het zou mooi zijn als ik dat stokje mag overnemen." Crombag zelf zal later, toeval of niet, bijna exact hetzelfde zeggen.

Sarah Josephs: 'Hij kan je ook zo ondeugend aankijken' foto Chris Keulen

foto Chris Keulen

Hans Philipsen: 'Ik moet er niet aan denken dat studenten ooit
"Afwezigheid-van-ziekte-wetenschappen" gaan studeren'

ZIEK IS NIET GEZOND, EN GEZOND IS NIET NIET-ZIEK

door Jacques Herraets **H**oogleraren die 65 worden, zijn emeriti - letterlijk uitgediend -, maar kunnen moeilijk afscheid nemen.

Ook Hans Philipsen voelt zich nog veel te jong om overdag naar de vogeltjes te gaan kijken en 's avonds naar het theater te gaan, hoezeer hij het welzijn der gevederde vriendjes en het culturele leven ook is toegedaan. Dus blijft hij gewoon doorwerken, als gratis arbeidskracht, als bestuurder en als wetenschapper. Nu het leven pas echt leuk wordt, wil de gezondheidssocioloog van geen rusten weten, hoewel hij de gezondheidszorg juist verwijt dat zij door alle verzakelijking en verwetenschappelijking de rust als therapie is vergeten. Na veertig jaar wetenschap kijkt nog hij eens om naar de veranderde opvattingen over ziekte en gezondheid.

Philipsen komt uit een Haags 'rust roest'-gezin, zo een waar de opvatting heerste dat arbeid en de bijbehorende partij tot heil van de mens strekken. De kansen die men kreeg moesten benut worden en zo kwam de oudste zoon Hans met zijn hoge intelligentiequotiënt terecht op het Nederlands Lyceum, gefrequentieerd door milieus met een hoog hockeyquotiënt, waarvan hij bijna vanzelfsprekend afstand hield. Na het eindexamen dus geen medicijnen in Leiden, maar Sociologie en Culturele Anthropologie in Amsterdam, bij Hofstra, Kobbén en Den Hollander, en toen in militaire dienst.

In het leger kreeg de jonge socioloog Philipsen voor het eerst de kans om onderzoek te doen, niet omdat zijn antropologische zinnen door die kunstmatige gemeenschap werden geprikkeld, maar omdat in het leger 'alles geweten geworden moest worden', om met majoor Kees te spreken. Soldaat Philipsen mocht het veld in om te onderzoeken in plaats van te vechten: "Ik kwam terecht op de afdeling statistiek. Daar heb ik echt veldonderzoek leren doen, omdat die legerbureaucratie gigantische hoeveelheden data wilde

verzamelen. Wij moesten bijvoorbeeld onderzoek doen naar het broekengeld: wat was een redelijk bedrag voor een dienstplichtige om een broek te kunnen kopen als hij afzwaaide? Het was het eerste teken van welvaart dat doordrong tot het leger. De soldij stelde in die dagen niets voor, daar kon je een pakje sigaretten en een gevulde koek van kopen. Maar er was ook minder onnozel onderzoek. Het grootste dat we gedaan hebben was dat naar de mogelijkheden van het Kort Vrijwilligers Verband: was er onder Nederlandse jongeren die toch in dienst moesten animo voor het aangaan van een vrijwillig dienstverband van meerdere jaren? We moesten de antwoorden in verband brengen met allerlei variabelen zoals sociale en geografische herkomst, opleiding, religie enzovoort. Daar ervoer ik voor het eerst op grote schaal hoezeer menselijk gedrag genormeerd is, waarom er in Twente heel anders op zulke vragen werd geantwoord dan in Amsterdam. En ik heb er geleerd hoe je veldwerk moest organiseren en hoe je gegevens automatisch kon verwerken met van die ponskaarten."

Ziekteverzuim

Voor een socioloog die dat soort onderzoek kon doen en die ook nog een nieuwe broek aan had, stonden in die dagen de deuren open. Zoals de meeste andere gammadisciplines beleefde de sociologie aan het eind van de jaren vijftig een 'verwetenschappelijking' onder invloed van de empiristische stroming die uit de Verenigde Staten, meer precies Chicago, was komen aandrijven. De kennis van de maatschappij werd niet meer in de studeerkamer bedacht, maar in het veld bijeengesprokkeld. Philipsen was direct na zijn dienstdienst in 1960 toegetreden tot de redactie van de Sociologische Gids, het blad van Van Doorn en Lammers dat eind jaren vijftig een vooraanstaande rol in die omslag speelde. "Cor Lammers werd in die tijd de grote man van de organisatiesociologie. Hij wist dat

er een plaats voor een onderzoeker was vrijgekomen bij het Nederlands Instituut voor Praeventieve Geneeskunde TNO in Den Haag; ze zochten iemand die onderzoek wilde doen naar het ziekteverzuim in Nederland. Op die manier ben ik enigszins per toeval gespecialiseerd geraakt in de medische sociologie, hoewel dat woord geloof ik toen niet eens bestond."

Wat wél bestond was een nieuwe kijk op maatschappelijk welzijn dankzij het soort onderzoek dat aan het NIPG tot ontwikkeling kwam. "Ik kwam terecht in een klimaat waarin goed onderzoek voorop stond en waar een groep uitstekende onderzoekers werkte als Lammers, Buikhuisen en Dirken, die ook allemaal hoogleraar zijn geworden. We waren heel breed georiënteerd op alles wat bij kon dragen aan het heil van de mens, van de organisatie van ziekenhuizen tot de opvang van psychiatrische patiënten en van de positie van het verzorgend personeel tot de preventie van sociaal ongewenst gedrag, waar het beroemde nozem-onderzoek van Buikhuisen uit is voortgekomen."

Beslissend boek

In het onderzoek naar ziekteverzuim, waarvoor Philipsen 83 Nederlandse bedrijven vergeleek, bleek dat de onderlinge verschillen niet alleen te maken hadden met de aandoeningen, maar minstens evenveel met de inspanning om de duur van het verzuim te beperken. Toen enkele weken geleden de voorzitter van de Algemene Rekenkamer, Saskia Stuiveling, voor de rubriek 'Het beslissende boek' in NRC Handelsblad werd gevraagd wat voor haar denken en haar carrière de beslissende boeken waren geweest, noemde zij als nummer één 'Afwezigheid wegens ziekte' van Herman Philipsen: "Dat is een boek dat ik heel veel in mijn hoofd gebruik." Het had haar in één klap het inzicht verschaft hoe een heldere wetenschappelijke wijze van denken iemand in staat stelt oplossingen te genereren door naar de juiste condities te kijken. De auteur is dezelfde persoon als Hans Philipsen, maar die werd tot zijn spijt verward met de Leidse wijsgeer en bijna-naamgenoot Herman Philipse. Ondanks die spijt is hij niet onverveerd met de nominatie door de president van de Rekenkamer:

"Mevrouw Stuiveling heeft goed onthouden dat ziekteverzuim bestaat uit ziekmelding en de duur van het verzuim. Er zijn bepaalde oorzaken waarom iemand zich ziek meldt en heel andere oorzaken die bepalen hoe lang hij wegblijft. Het gaat om typisch drempelgedrag: het hangt af van allerlei factoren, die weinig met ziekte te maken hebben, wanneer iemand over de drempel van de ziekmelding heen stapt en wanneer iemand weer terugkeert. Dat maakt de materie zo weerbarstig. Ik denk dat ik een van de eersten, zo niet de eerste, in Nederland was die zich afvroeg hoe ziekte in elkaar zat. Wat betekent het als iemand zegt 'ik ben ziek'?"

Democraat

Achteraf is het een wrange vaststelling dat, terwijl mensen als Philipsen maatschappelijke verklaringen zochten voor gedragsuitingen die tot dan toe puur biologisch werden verklaard. Buikhuisen jaren later, toen hij lector was geworden in Leiden, het slachtoffer zou worden van een publiek schervengericht omdat hij een poging deed een maatschappelijk fenomeen als criminaliteit biologisch te verklaren. Het ene onderzoek werd als 'links' bewierookt, het andere als 'rechts' verguisd. "Het gold later, in de jaren zeventig, inderdaad als politiek hoogst incorrect om biologische verklaringen van gedrag te zoeken, terwijl het nu de normaalste zaak van de wereld is. Bij het NIPG zou dat weinig opschudding hebben veroorzaakt. Daar gold voor al het onderzoek een strikt empirische vraag: hoe zit menselijk gedrag in elkaar?" Philipsen, die op het moment van de affaire-Buikhuisen al in Maastricht zat, heeft minder bittere herinneringen aan de stormen die eind jaren zestig en begin jaren zeventig door de universiteiten raasden. In 1968 promoveerde hij bij zijn grote inspirator Den Hollander om meteen daarna op 33-jarige leeftijd te worden benoemd tot hoogleraar 'Methoden en technieken van sociaal-

wetenschappelijk onderzoek' aan de sociale faculteit in Leiden. Ook al stond de universiteit nooit bekend als de meest onrustige, de faculteit vertoonde revolutionaire trekken door het radicale 'one man, one vote' model in te voeren. Philipsen had daar weinig moeite mee: "Ik heb van harte aan de democratisering

Hans Philipsen in 1988 temidden van de eerste vijftig gepromoveerden die door hem zijn begeleid

foto Nelis Tutkey

ring meegedaan, niet zozeer omdat ik een geëngageerd mens ben, maar vooral omdat ik de univer-siteit in die dagen een symphieke maar volstrekt achterhaalde ondoelmatige organisatie vond." In 1972 werd hij tot dekaan gekozen.

In die hoedanigheid kreeg hij tot taak de wet op de universitaire bestuursvorming in te voeren en weer een jaar later stonden een paar heren uit Limburg op de stoep met de uitnodiging om aan hun nieuwe universiteit de sociaal-wetenschappelijke aspecten van ziekte en gezondheid de belangrijke plaats te geven die zij daarvoor hadden ingeruimd. In Philipsen zagen zij de man die niet alleen een originele kijk op de dingen had, maar die bovendien goed kon organiseren. Hij stemde toe en kan zich 26 jaar na dato grondlegger noemen van de vakgroep medische sociologie en - met Wynand Wijnen en Paul Thung - de faculteit der Gezondheidswetenschappen. Wie de eindeloze lijst met functies bekijkt die hij in die jaren heeft vervuld, van *troubleshooter* bij vakgroepen in nood tot rector magnificus van een universiteit *in bonis*, kan zich afvragen of Philipsen de wetenschap al vroeg na zijn benoeming heeft verlaten om zich helemaal aan het bestuurlijke werk te wijden. Maar voor hetzelfde geld zou men zich kunnen afvragen of een hoogleraar die 56 promoties heeft begeleid en een niet onaanzienlijke lijst van eigen publicaties heeft opgebouwd, zijn taken als bestuurder niet heeft verwaarloosd. Als ware het om alle twijfels aan beide zijden weg te nemen, hij blijft vrolijk doorgaan, ook na zijn 65ste, met het begeleiden van promovendi en het leiding geven aan bestuurlijke ingrepen. Zijn eerste 65plus-klus is het voorzitterschap van de projectgroep die de Master/bachelorstructuur voor de UM gaat uitwerken.

Er valt zonder veel moeite een parallel te ontdekken in de organisatiesocioloog en de bestuurder Philipsen. In beide hoedanigheden blijft hij zich bewust van de genormeerdheid van menselijk gedrag en de verdichting van normen tot instituten. Hij moet een groot gevoel voor betrekkelijkheid hebben en een hekel aan bureaucratie. Hij haalt zijn schouders op: "Ach, ik ben het wel met Bram de Swaan eens: wat wil je anders, als je geen bureaucratie wil, vriendjespolitiek? Ik kan het niet verkeerd vinden als er bevoegdheden worden verdeeld en afspraken worden gemaakt over wie de beslissingen neemt. Dat die structuur een eigen leven gaat leiden, is tot op zekere hoogte niet te vermijden. Ik maak me er ook wel eens schuldig aan dat ik mijn autoriteit laat gelden."

Ziekte is meer

Aan het begin van zijn carrière als socioloog introduceerde Philipsen een verruiming van het begrip ziekte, veertig jaar na dato moet hij vaststellen dat het begrip gezondheid drastisch is vernauwd: "In de jaren zestig heb ik gesteld dat ziekte heel verschillende dingen kan betekenen. Het is niet alleen een lichamelijke aandoening, een *disease*, het is ook *illness*, een kwestie van lijden, het hebben van klachten of pijn. Vervolgens kan ziekte ook

duiden op afhankelijkheid en ongemak omdat men niet kan functioneren zoals men wil. En tenslotte zit er het aspect aan van het zoeken van hulp, de onderwerping aan therapeuten of verzorgers - ook dat kan worden beschouwd als een onderdeel van het ziekteproces. Maar de afgelopen decennia heeft zich een stille revolutie voltrokken. Voor heel veel ziekten geldt dat tot ver in de vorige eeuw de mogelijkheden om aandoeningen objectief vast te stellen niet bijzonder groot waren. Artsen reageerden dus in de eerste plaats op klachten, op ongemak en op de manier van hulp zoeken. Tegenwoordig beschikt een arts over veel meer mogelijkheden en wetenschappelijke kennis om vast te stellen of iemand een aandoening heeft. De aandoening bepaalt of iemand 'echt' ziek is. Ik wil niet beweren dat artsen geen oog hebben voor de klachten of het ongemak, maar mensen die veel klachten hebben zonder 'ziek' te zijn, hebben het tegenwoordig in de gezondheidszorg veel moeilijker dan vroeger, omdat ze niet aan de voorwaarde voldoen dat die klachten tot een aandoening zijn te herleiden. Artsen willen immers medisch zuiver handelen en een 'evidence based medicine' beoefenen. Dat is het andere gezicht van de ontwikkeling van de medische wetenschap. Bovendien is door deze ontwikkeling het ziekenhuis veranderd in een medisch centrum, waar verpleging en verzorging als zelfstandige activiteiten zijn verdwenen."

Enschede en de les van de Bijlmerramp

De manier waarop de Bijlmerramp is behandeld door de overheid, is een typisch voorbeeld van die beperkte opvatting van ziekte, betoogt Philipsen: "Minister Borst weigerde de gezondheidsklachten van de bewoners te laten onderzoeken met als argument dat je geen onderzoek kunt doen als je niet weet waar je naar moet zoeken. Dat er klachten waren kon ze zich wel voorstellen, maar wat voor zin zou het hebben die te onderzoeken als je toch geen wetenschappelijk gefundeerde oorzaak kunt aanwijzen? Op die manier kom je heel dicht bij de opvatting dat ziekte een aandoening is met één enkele biomedische oorzaak, terwijl van veel levensbedreigende ziekten toch wordt aangenomen dat zij meerdere oorzaken kennen, waar we weinig van weten. Toch worden die behandeld. Gelukkig schijnt de overheid van de Bijlmerramp geleerd te hebben dat je beter meteen een onderzoek kunt doen. Na de vuurwerkramp in Enschede is er een medisch onderzoek georganiseerd en is bloed ingevroren van iedere bewoner en hulpverlener die daaraan wilde meewerken."

Drie jaar geleden heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid nog een definitie gegeven van gezondheid als individuele 'afwezigheid van ziekten en andere gezondheidsproblemen van zowel lichamelijke als psychische aard'. De rest zou buiten de gezondheidszorg moeten vallen. Dus mogen er geen Riagg-cursussen voor weduwen meer worden vergoed en vallen anti-conceptiemiddelen, psychotherapie na echtscheiding, de anti-

pestcampagne op scholen of het kuuroord voor reumapatiënten volgens de WRR ook buiten de gezondheidszorg.

"Kinderachtig" vindt Philipsen dat: "Alsof het bij volksgezondheid alleen om de kosten gaat. De kracht van het oude beleid was dat het een collectief beleid was. Het doel was kinderen gezond te laten opgroeien en volwassenen te beschermen tegen de kwetsbaarheid van het bestaan. De echte kwetsbaarheid is tegenwoordig dat je oud wordt, dat je alleen komt te staan, dat je afhankelijk wordt. Er wordt gedaan alsof er een continuüm bestaat met aan de ene kant gezondheid en aan de andere kant ziekte. Wie ziek is, is dus niet gezond en wie gezond is, is dus niet ziek. Er wordt vergeten dat je niet gezond kunt zijn zonder ziek te zijn en dat voor veel ouderen geldt dat ze wel ziek, maar toch gezond kunnen zijn."

WAO-discussie

Waar de gezondheidszorg na de stille revolutie is komen te staan, merkt Philipsen aan de eindeloze politieke discussie over het ziekteverzuim, dat in de jaren vijftig en zestig al zo hoog werd gevonden dat een jonge socioloog bij het NIPG aan het werk werd gezet om de oorzaken op te sporen. Anno 2000 is er nog altijd geen oplossing. Werkgevers beschuldigen werknemers ervan dat ze zich ziek melden voor ieder akkefietje, omgekeerd beschuldigen werknemers hun werkgevers van het niet naleven van de Arbwet en het dumpen van zieke werknemers in de WAO, die ook al niet meer is zoals hij oorspronkelijk is bedoeld. Daar tussen in moet de beklagenswaardige verzekeringsarts de rol van scheidsrechter vervullen - opgeleid om aandoeningen op te sporen, maar niet om te beoordelen of iemand die thuis zit met de klacht 'ik kan niet meer' weer aan het werk moet.

De vraag waarom Nederland een hoog ziekteverzuim heeft, hoger dan andere 'aangeharkte' landen, lijkt voer te zijn voor sociologen. Onder invloed van de welvaart worden de normen immers ruimer en onder verhoging van de werkdruk wordt de 'ik ben ziek'-grens eerder bereikt. Maar Philipsen heeft uit de organisatiesociologie onthouden dat een culturele verklaring pas aan de orde komt nadat eerst de structurele oorzaken zijn onderzocht. In dit geval liggen die nogal voor de hand, meent hij: "Ten eerste kent Nederland niet de regeling dat je eerst een briefje van de dokter nodig hebt om je ziek te melden. Je hoeft pas achteraf te zeggen waarom je niet kon gaan werken. En ten tweede kennen wij een strikte scheiding tussen behandeling en controle. Wat de behandelende arts aan de controlerende collega meedeelt is aan strikte regels gebonden. De laatste heeft daardoor veel minder mogelijkheden om tot een goed oordeel te komen."

Er zou dus al een groot deel van het probleem opgelost kunnen worden als voor de eerste kwestie een negatieve prikkel werd ingesteld: "We weten ons geen raad met de vrije dagen. Ik heb in 1972 al eens voorgesteld de eerste dag van de ziekmelding gewoon als een vrije dag te beschouwen. Dat is toen de geschiedenis ingegaan

als de 'baaldag', maar ik blijf het een goed idee vinden, als je ziet hoeveel mensen behoefte hebben aan een dag thuis blijven om even afstand te nemen van de druk. En voor het andere probleem zou het een oplossing zijn om de strikte scheiding tussen behandeling en controle op te heffen. Dan zou ook het maatschappelijk belang meer kunnen meewegen, want het is toch geen goede zaak als er zoveel jonge mensen instromen in de WAO omdat men niet goed raad weet met klachten als RSI, hyperventilatie en *burnout*, om over deukdijen nog maar te zwijgen."

Overigens keert Philipsen zich fel tegen de opmerking dat het aantal WAO'ers de miljoen nadert. "Ik vind dat een flauw verhaal. Natuurlijk zijn er ook gevallen van lichtvaardig gebruik, maar laten we wel wezen: wie zitten er in de WAO? Er zitten bijvoorbeeld honderdduizend jonge gehandicapten in, de Wajong'ers, en enkele honderdduizenden die echt ziek zijn en daaronder lijden, en er is een groep die via de WAO geprepensioneerd is. En tenslotte is er een groep jongere werknemers, vooral vrouwen, met klachten als lage rugpijn en psychische problemen, die zich ziek melden en die we vervolgens vaak aan hun lot overlaten. Als je wilt voorkomen dat die lang wegblijven, zorg er dan voor dat je er binnen een paar weken bij bent, praat meteen over terugkeer. De meeste mensen vinden het niet leuk dat ze hun werk niet meer kunnen bijhouden. Ik vind dat de zwarte piet ten onrechte bij hen wordt gelegd."

Laatste waarschuwing

De laatste opmerking die hij in zijn afscheidsrede op 23 juni maakte was een spijtbetuiging dat een belangrijk onderdeel van zijn plannen nooit is verwezenlijkt: "Tot slot misschien het belangrijkste wat ik vanmiddag wil zeggen. Ik heb zesentwintig jaar voor de faculteiten Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen gewerkt. Ik ga ervan uit dat ze ooit zullen samengaan. Dat past bij wat ik betoogd heb. In dat geval hoop ik dat gezondheidswetenschappen blijft staan voor wat ik met anderen gepoogd heb tot stand te brengen: een faculteit gericht op het gezonde bestaan van mensen." Daarna volgde er nog een allerlaatste waarschuwing: "Ik moet er niet aan denken dat studenten ooit 'Afwezigheid-van-ziekte-wetenschappen' gaan studeren."

Marina Senten: 'De driehoek van Philipsen raak je nooit meer kwijt'
Foto Roger Dohmen

SPARTAANSE STOELTJES

"Als ik Hans Philipsen zie, moet ik steeds aan dat meubilair denken, aan die harde stoeltjes", lacht dr. Marina Senten. We kunnen haar geruststellen. Het esthetisch verantwoorde en o, zo oncomfortabele zigzagmeubilair van Gerrit Rietveld heeft plaats gemaakt voor ergonomisch verantwoord en o, zo lelijk Arbomeubilair. Die ruil móet de uiterste consequentie zijn geweest van het lage-rugpijnonderzoek dat promovendi onder zijn leiding hebben uitgevoerd.

Marina Senten heeft de spartaanse stoeltjes vaak genoeg op hun gebrek aan zitcomfort mogen beproeven. Van student tot promovenda, overal in haar universitaire carrière duikt de naam van Philipsen op. Ze behoorde tot de tweede lichting studenten Sociale Gezondheidskunde die in 1981 arriveerde. Hij was haar eerste docent, hij was haar baas toen ze als student-assistent en later als aio werkte, hij reikte haar bul uit toen ze afstudeerde en hij begeleidde haar als promotor totdat ze in 1991 promoveerde ze op het proefschrift 'The well-being of patients having coronary artery bypass surgery'. En ook nu hun wegen zich al lang hebben gescheiden, onderhoudt het tweetal nog altijd een hartelijke relatie.

Hij was het ook die Marina Senten tijdens een zomercursus in 1984 in contact bracht met zijn Amerikaanse collega Marjorie Eisenberg van Wayne State University in Detroit, waarmee de

capaciteitsgroep Verplegingswetenschappen nauwe banden onderhoudt. Van het een kwam het ander: als aio liep ze stage in Detroit, als promovenda deed ze er onderzoek bij Marjorie Eisenberg, die ook haar tweede promotor werd. En om er helemaal een sprookje van te maken ontmoette ze daar haar huidige echtgenoot.

Marina Senten zetelt nu op een comfortabele plaats bij de Nederlandse Hartstichting als hoofd van de afdeling Patiëntenzorg. De afdeling organiseert trainingen en zet onderzoek uit bij wijze van ondersteuning van professionals die met de zorg voor hart- en vaatpatiënten zijn belast. Het is een plaats waar ze de lessen van haar leermeester dagelijks in praktijk brengt: "De driehoek van Philipsen, mens-maatschappij-gezondheidszorg, die manier van denken raak je nooit meer kwijt. Dat brede gezichtspunt, dat was essentieel voor onze opleiding. Hij heeft al vroeg gezien dat de opleiding verpleegkunde niet breed genoeg was en dat er een wetenschappelijke opleiding bij moest komen. Daar heb ik in mijn werk enorm veel plezier van. Je krijgt er een sterke theoretische ondergrond door, maar van Hans Philipsen heb ik geleerd dat je theorie en praktijk altijd moet laten samengaan. Daar was hij heel goed in. Tijdens mijn promotieonderzoek heb ik daar veel plezier van gehad, want voordat je het weet begin je te zweven. Hij hielp me met twee benen op de grond te blijven. Hij noemde dat het KISS-model: *keep it simple and stupid.*"

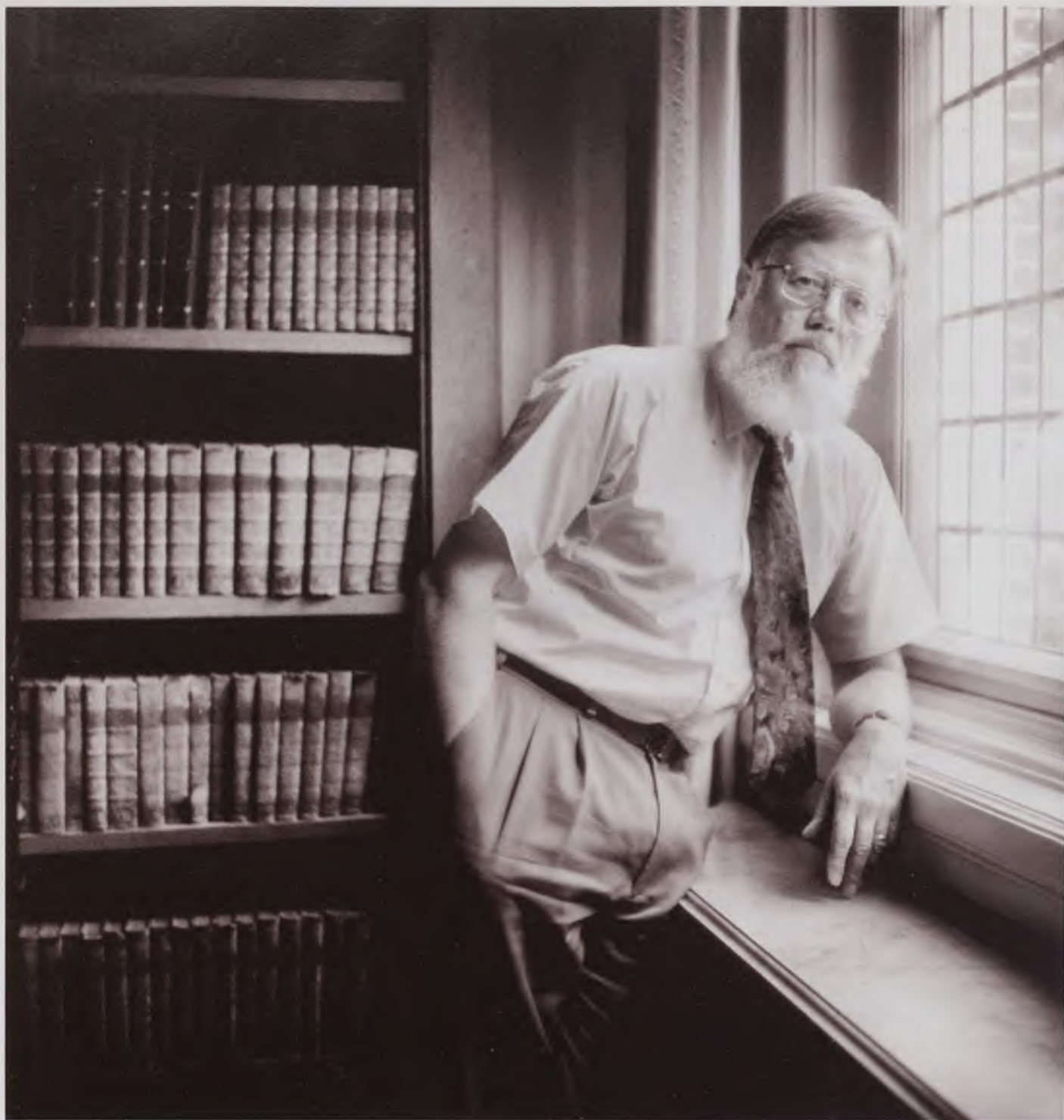

foto Jean-Pierre Jans

KNAW-voorzitter Reneman wil het imago van de wetenschap verbeteren

'DE UNIVERSITEIT HOORT EEN BROEDPLAATS TE BLIJVEN VOOR ONAFHANKELIJKE DENKERS'

door Jacques Herraets

Indrukwekkend en leerzaam, een rondleiding door het Trippen-huis aan de Kloveniersburgwal, vooral wanneer die wordt verzorgd door de president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, prof.dr. Robert Reneman in eigen persoon en in hemdsmouwen. Het illustere genootschap van Nederlandse geleerden ziet vanuit dit gebouw toe op de belangen van de Nederlandse wetenschap en daar hoort de status bij die de oprichter, Lodewijk Napoleon, naar Frans voorbeeld heeft willen verlenen. Alles in het zeventiende-eeuwse patriciërshuis van de gebroeders Louys en Hendrick Trip straalt Gouden-Eeuwse rijkdom en eerbiedwaardigheid uit. Reneman wijst op de mollige engeltjes op de plafondschilderingen die gezeten op een kanonsloop en met de musket op de rug uit de hemel komen aangezweefd. De gebroeders Trip deden in kanonnen en ander wapentuig en beschouwden dat soort handel als een vredelievende bezigheid onder het motto *ex bello pax*.

In zijn werkkamer, die in één klap zijn 25-jarig verblijf in de portacabins van het Biomedisch Centrum en de onpersoonlijke kilte van Randwijck goedmaakt, hangt het geschilderde portret van Lorentz en in de zaal ernaast staan de marmeren bustes van Bilderdijk en Kamerlingh Onnes. In de Rembrandtzaal wijst hij de muur aan waar de Nachtwacht het grootste deel van de negentien-

de eeuw heeft gehangen, en de plaats waar hij een paar weken eerder de Franse president en de Nederlandse koningin heeft ontvangen. De republiekspresident verhief de akademiepresident in het Legioen van Eer; de koningin moest even passen omdat ze hem een jaar eerder al in de Orde van de Nederlandse Leeuw had verheven. Desondanks blijft hij een sterveling. Als de fotograaf hem voorstelt plaats te nemen op een groene fauteuil met ingeweven wapenschild, moet hij voor de eer bedanken: "Daar mag ik zelfs niet op zitten. Dat is de zetel van Koning Willem I".

Alsof er geen leeftijdsgrenzen bestaan gaat professor Rob Reneman ook na zijn 65ste lustig door met zijn lange werkweken, zijn schaarse tijd verdelend tussen zijn woonplaats Maastricht en zijn geboorteplaats Amsterdam, tussen 'zijn' onderzoeksinstituut Carim, waarvan hij tot vorig jaar directeur was, en de KNAW, waarvan hij toen president werd. Nee, hij heeft de gelegenheid niet te baat genomen om van zijn geboorteplaats weer zijn woonplaats te maken: "Ik ben getrouwd met een Limburgse, wij zijn niet meer weg te krijgen uit Maastricht."

Hij kwam als een van de grondleggers van het medisch-wetenschappelijk onderzoek in 1974 naar Maastricht, nadat hij in de jaren vijftig geneeskunde had gestudeerd in Amsterdam: "Dat was geen kwestie van roeping, maar van toeval. Ik kom ook niet uit

een artsengezin, mijn ouders hadden een import- exportbedrijfje. Eigenlijk wilde ik geologie gaan studeren, maar een vriend met wie ik op basketbal zat, ging medicijnen doen. Die heeft me overgehaald dezelfde studie te kiezen."

Zijn wetenschappelijke interesse stamt uit de tijd dat hij als dienstplichtig arts in het militair hospitaal Oog in Al werkte. Daar werd hij geconfronteerd met een ziektebeeld bij een patiënt, die om onverklaarbare redenen een drukverhoging in een beenspier had met als gevolg dat de doorbloeding stopte zodat op den duur necrose optrad. "Dat intrigeerde me; het is later ook mijn promotieonderwerp geworden en het houdt me nog steeds bezig. We begrijpen het probleem voor vijfenzeventig procent, maar het kan nog lang duren voordat we het helemaal door hebben. Het is zoals Piet Borst over kanker heeft gezegd: we kunnen vijftig procent van de patiënten behandelen; ieder procent dat erbij komt, is een kwestie van jaren."

Jij denkt teveel', zei mijn vrouw

Toch was het aanvankelijk allerm minst vanzelfsprekend dat Rob Reneman een carrière als onderzoeker stond te wachten.

"Eigenlijk wilde ik chirurg worden. Dat ging niet door omdat Wijnanda - mijn vrouw, die als operatiezuster werkte - me dat sterk heeft afgeraden. Jij denkt teveel, zei ze tegen mij." Zo werd hij geen chirurg, maar cardio-anaesthesist bij Koos Wieberdink, die destijds in Oog en Al zijn eerste wetenschappelijke interesse had gewekt. Met hem werkte hij in het Academisch Ziekenhuis in Utrecht en op zijn voorspraak kreeg hij een ZWO-subsidie om in de Verenigde Staten kennis op te doen van de fysiologie en het gebruik van ultrageluid om doorbloedingsstoornissen op te sporen. Zo werd de grondslag gelegd voor het ultrageluidonderzoek waarmee Reneman samen met Arnold Hoeks internationaal grote bekendheid kreeg. Zijn promotieonderwerp leidde tot het microcirculatie-onderzoek, de andere pijler waarop de reputatie van Reneman berust. Die werd vorige maand nog eens bevestigd toen hij in Stockholm de Malpighi Award kreeg uitgereikt, de hoogste onderscheiding van de European Society for Microcirculation. Toen Reneman zich zesentwintig jaar geleden bij de universiteit - toen nog de Medische Faculteit Maastricht in oprichting - meldde, zag het er niet naar uit dat hij veertien jaar later aan het hoofd zou staan van een onderzoeksinstituut, Carim, dat het medische onderzoek in Maastricht zou domineren. "Ik kwam in 1974 - in die tijd werkte ik bij Janssen Farmaceutica - bij de zoekcommissie die bezig was de staf van de nieuwe faculteit samen te stellen. Ik had geen kant-en-klaar onderzoeksprogramma en ik kon geen staf meebrengen zoals de biochemicus Coen Hemker, die zijn hele lab en zijn hele programma van Leiden naar Maastricht kon overplaatsen. Wat wilt u dan, vroegen ze achter de tafel. Ik wil graag wat speelruimte, zei ik, een staf van twaalf, dertien mensen. Dat is dan keurig geregeld, was het antwoord. We zijn toen van de grond af

aan begonnen en we hebben toch iets moois opgebouwd."

Dat het onderzoeksprogramma Hart- en Vaatziekten het Maastrichtse onderzoek domineert, vat Reneman op als een groot compliment en niet als een verwijt dat daardoor een monocultuur is ontstaan: "We hebben op eigen kracht overleefd omdat we keihard hebben gewerkt en een goed beleid hebben gevoerd. Er waren duidelijke doelen en er zijn uitstekende jonge mensen aange trokken die kansen kregen om door te groeien. Mijn opvolger, Harrie Struijker Boudier, is daar een mooi voorbeeld van. Het was een vlieg wiel, waardoor naast Coen Hemker en mij, mensen als Maurits Allesie en Hein Wellens meteen internationale toppers konden worden waar we lang op konden teren. Ik ben voorzitter geweest van de Wetenschapscommissie, daar hebben we vaak projecten een kans gegeven die hele nieuwe wegen konden inslaan. Als die het niet gehaald hebben, kan ik alleen maar zeggen: wij hebben onze kans gegrepen, zij hebben hun kans gemist."

Omnivoor

Terugkijkend op zijn wetenschappelijke loopbaan stelt Reneman dat die slechter had kunnen verlopen: "Ik ben een omnivoor, ik kan me niet mijn hele leven vastbijten op één onderwerp.

Terugblikkend op mijn wetenschappelijke werk tot nu toe vind ik het de mooiste vaststelling dat ik de dingen heb kunnen doen die ik graag wilde doen. Ik geloof dat ik bij zoveel verschillende soorten onderzoek betrokken ben geweest dat ik me een generalist kan noemen, die nu eens klinisch, dan weer niet-klinisch kon werken. Voor ons gebied is dat van groot belang, omdat je voortdurend overstapt van fundamenteel naar toegepast onderzoek en terug. Daar hebben we veel profijt van gehad bij de ontwikkeling van de ultrageluid-technieken en de intravitale microscopie. De maatschappelijke betekenis van onderzoek naar hart- en vaatziekten zal belangrijk blijven. In het westen neemt de sterfte weliswaar af, maar daar staat bijvoorbeeld tegenover dat de bevolking van China met zijn groeiende urbanisatie er meer onder gaat lijden. Als mensen van het platteland naar de steden trekken bewegen ze minder, gaan ze roken en verkeerd eten. Hart- en vaatziekten blijven zodoende wereldwijd de belangrijkste doodsoorzaak."

Kwaliteit van leven

Reneman beseft dat het vooral een triomf van de techniek is dat steeds meer mensen aandoeningen als een hartinfarct kunnen overleven. Niet iedereen in de gezondheidszorg is daar even gelukkig mee. Verpleeghuisbedden worden steeds meer bezet door ouderen die door de techniek gered zijn van de dood, maar wier leven vervolgens een zo deplorabele kwaliteit heeft dat men zich kan afvragen of er niet iets is scheefgegroeid in het medisch onderzoek. Reneman erkent dat de kwaliteit van het leven meer aandacht dient te krijgen, ook in het onderzoek: "Als je mensen langer in leven wilt houden moet je ook met de kwaliteit van dat

leven rekening houden, daar ben ik het helemaal mee eens. Maar kwaliteit is een zo moeilijk begrip. Wijnanda en ik zijn lid van de Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie en we hebben elkaar beloofd dat we de ander niet in leven laten als dat leven geen enkele zin heeft en als we niet meer zelf te kennen kunnen geven dat we niet meer willen leven. Dat kun je dan keurig op papier zetten, maar uiteindelijk zie je dat partners heel moeilijk op die manier afscheid van elkaar kunnen nemen. Ik kan niet zeggen dat ik in mijn werk vaak met kwesties van leven en dood word geconfronteerd. Vroeger was dat wel anders. Ik heb in de operatiekamer de tijd meegemaakt dat het inzetten van een hartklep nog een overlijdensrisico van dertig tot veertig procent met zich meebracht. Nu sta ik er door de aard van mijn werk veel verder van af. Ik ben fysioloog, ik probeer mechanismen te begrijpen."

Hoeder van de Nederlandse wetenschap

Als president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen is Rob Reneman bij uitstek de man geworden die opkomt voor de belangen van de Nederlandse wetenschap. Die functie is afgeleid van de vierledige taak van de Akademie: zij adviseert de regering over zaken die de wetenschapsbeoefening aangaan, is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek in ons land, is een forum voor de wetenschappelijke wereld en beheert vijftien instituten voor fundamenteel-wetenschappelijk onderzoek en informatie. De Akademie telt 200 actieve leden, verdeeld over een afdeling Natuurkunde, waarvan Reneman drie jaar voorzitter is geweest, en een afdeling Letterkunde.

Over het algemeen is hij zeer te spreken over de kwaliteit van het Nederlandse wetenschappelijk onderzoek, maar hij maakt zich wel ongerust over bepaalde negatieve ontwikkelingen: "In internationale vergelijkingen worden we vaak genoemd bij de beste vijf. Dat hebben we nog altijd te danken aan de grote investeringen die in de jaren zeventig en tachtig zijn gedaan. Op veel vakgebieden doen we het nog steeds goed, maar de buitenwereld zit niet stil. We staan al te lang stil en dreigen dus voorbij te worden gestreefd. Om de stijgende lijn weer terug te krijgen hebben we twee dingen nodig: geld en jonge talenten. In een rapport van de Europese commissaris Busquin wordt aangegeven dat tegenwoordig een baan in het wetenschappelijk onderzoek in de Verenigde Staten vijf keer zo aantrekkelijk is als een baan in Europa. Om daar iets aan te doen hebben we met hulp van de minister en samen met de VSNU en NWO de Vernieuwingsimpuls in het leven geroepen waarmee jonge post-docs vijf jaar royale faciliteiten krijgen, dat wil zeggen driehonderdduizend gulden per jaar, waarvan hun salaris en een of meer medewerkers betaald kunnen worden. Bovendien kunnen ze bij succes aan het einde van die vijf jaar rekenen op een carrière binnen de universiteit. Het begint met een veertigtal plaatsen per jaar, maar ik verwacht dat die regeling substantieel zal

worden uitgebreid." Een ander effect van die maatregel zou kunnen zijn dat wetenschap weer een aantrekkelijk perspectief biedt voor jongeren, die nu massaal wegblijven uit de bètafaculteiten omdat zij de voorkeur geven aan het snelle geld van ICT en e-commerce.

Imagoprobleem

Dat er een regeling is bedacht als de Vernieuwingsimpuls wil nog lang niet zeggen dat het weer goed gaat in het wetenschappelijk onderzoek. Als een overheid, die haar land wil profileren als kennisland, keer op keer weigert substantieel te investeren in wetenschappelijk onderzoek en als jongeren zich niet aangetrokken voelen tot een wetenschappelijke opleiding, moet er iets mis zijn met het imago van de wetenschap, meent Reneman: "Wij Nederlanders zijn een volk van handelaren. Als wij ergens geld in steken, moeten we er direct profijt van hebben, anders zien we het als verkwisting. Daarom hebben we weinig behoefte aan investeringen die alleen maar kennis genereren. Ik geef toe dat het lang niet zo erg is als aan het einde van de negentiende eeuw, toen de Kamer voorstelde de universiteit van Groningen of Utrecht te sluiten, maar ik zie die vraag naar de onmiddellijke bruikbaarheid van een investering in de wetenschap steeds weer opduiken. Voor onderzoek dat uit pure nieuwsgierigheid voortkomt is steeds minder plaats. Van zulke argumenten dreigen nu bijvoorbeeld de kleine letteren weer het slachtoffer te worden. Dat vind ik pure kortzichtigheid."

Reneman behoort niet tot de ondertekenaars van de brief die onlangs naar de Kamer is gestuurd door vijftig wetenschappers die zich ongerust maken over de groeiende invloed van het bedrijfsleven en de bedreiging van de academische vrijheid, die daarvan het gevolg is. Maar in zijn jaarrede voor de Akademie liet hij zich kritisch uit over de ondernemende universiteiten die de onafhankelijkheid van de wetenschap uit het oog dreigen te verliezen. "In de afgelopen vijftien jaar is het aandeel van het contractonderzoek in het totale onderzoeksbudget bijna verdubbeld tot vijftientig procent. Op zich is dat geen ramp, maar ik heb wel eens de indruk dat bij het afsluiten van een contract het commerciële belang zwaarder telt dan het wetenschappelijke. Wij hebben bij Carim altijd de strikte voorwaarde gesteld dat contractonderzoek moet bijdragen aan versterking van het eigen onderzoek. Als je commercieel wilt doen, breng je dat maar in een aparte BV onder in de holding van de universiteit, hebben wij altijd gezegd. Maar ik zie op andere plaatsen vaak genoeg dat er in opdracht van de industrie allerlei uitzoekklussen worden gedaan, die niets met de primaire taken van een universiteit te maken hebben.

Een universiteit moet een plaats blijven voor vrijdenkers. Als je contractonderzoek gaat doen om financiële gaten op te vullen, moet het je niet verbazen dat commercieel oninteressante onderdelen op den duur verdwijnen."

Onbehoorlijk gedrag

Het is niet de enige kritiek die Reneman op de eigen kringen heeft. Zo heeft hij zich groen en geel geërgerd aan het sensationele nieuws dat Nijmeegse onderzoekers binnen vijf tot tien jaar de ziekte van Alzheimer en van Parkinson zouden kunnen genezen: "Dat noem ik onbehoorlijk gedrag voor een wetenschapper; je wekt verwachtingen. Je kunt hoogstens zeggen: we werken er hard aan, dit is de stand van het onderzoek, maar ga er niet bij zeggen - met een scheef oog naar de collectebus - dat je het probleem over een aantal jaren hebt opgelost zonder dat die bewering op feiten is gestoeld." Evenzeer ziet hij met lede ogen de discussie aan over genetisch gemanipuleerd voedsel, waarin de wetenschapper als de grote boeman wordt afgeschilderd die de mensheid bedreigt in plaats van haar te beschermen. "Waarom hoor ik zo weinig tegenargumenten?" vraagt Reneman zich af: "Je kunt toch uitleggen dat de wereldbevolking zo hard groeit en het landbouwareaal zo hard achteruit gaat dat je het een verantwoorde methode vindt om de productiviteit te verdrie- of verviervoudigen? Genetisch gemodificeerd voedsel is mondiaal nodig en waarschijnlijk is het niet gevaarlijk. Je moet de risico's natuurlijk goed onderzoeken, zoals

bij geneesmiddelen. Daar kunnen op den duur ook schadelijke gevolgen optreden, maar het is een kwestie van belangenafweging welke nadelen je bereid bent te accepteren. Bij een zaak als het GM-voedsel hoor je alleen over de nadelen praten. Dat toont weer eens aan dat er niet genoeg aan goede voorlichting wordt gedaan vanuit de wetenschap. Dat is een van de onderwerpen waar we druk mee bezig zijn. De minister van OC en W heeft in zijn Medianota voorgesteld de wetenschapsvoorlichting te verbeteren. Daar zijn wij het roerend mee eens. Zijn voorstel om bij de Stichting Weten een groep journalisten te plaatsen als intermediair tussen de wetenschap en de media is door ons en door de politiek terecht afgewezen. Er zijn genoeg onderzoekers die in staat zijn om zelf de juiste informatie te geven. Ons idee, dat wil zeggen van NWO, VSNU en KNAW, is een platform samen te stellen van wetenschappers die transparante informatie kunnen geven over de ontwikkelingen in het onderzoek. Wij kunnen daar een uitstekende rol in vervullen. Samen met Jan Vink onderzoekt de KNAW de mogelijkheid om met Teleac een serie uitzendingen over de wetenschap voor de schooljeugd te maken. Ik hoop van ganser harte dat dit lukt. De jeugd moet weer in wetenschap geïnteresseerd raken."

'OVERAL WAAR JE AANKLOPTE DEED DIE MAN MET DIE GROTE BAARD OPEN'

Michel Jacobs, 43 jaar, sinds 1 mei hoofd van de afdeling Algemene Heelkunde in het azM. Hij was in 1985 al de eerste 'made in Maastricht' doctor, tien jaar later de eerste 'made in Maastricht' professor - hoogleraar Vaatchirurgie in het AMC - en is nu dus het eerste 'made in Maastricht' afdelingshoofd in het azM. Zo gaat dat als Rob Reneman je heeft geleerd van opschieten te houden.

Meteen na zijn afstuderen in 1982 werd Jacobs door Reneman onder zijn hoede genomen om onderzoek te doen op het gebied van de microcirculatie: "Als hij wat in je zag, sloofde hij zich enorm voor je uit, hoe jong je ook was. Aan hiërarchie of anciënniteit had hij geen boodschap, alleen de kwaliteit telde voor hem. Als hij zag dat je het aankon werd je door hem meegesleurd en bracht hij je precies op de plaats die hij in gedachte had. Hij stuwt mensen letterlijk naar de plaats die hij geschikt voor hen vindt. Daar komt bij dat hij een magistrale strateeg is, die precies weet op welk niveau je moet inzetten. Als je een artikel wilt publiceren

weet hij exact aan te geven op welk tijdschrift je moet inzetten en als je een subsidie nodig hebt weet hij ook weer waar je de meeste kans maakt. Hoe groot zijn invloed is merkte ik toen ik zelf subsidies moest aanvragen. Eerst ging je bijvoorbeeld naar de Hartstichting, als dat niet lukte naar NWO en dan naar de KNAW. Dan zat je daar te wachten tot de deur openging en wie stond daar telkens achter? Juist, altijd weer die man met die grote baard. Dan gaf hij een knipoog als het in orde was, of schudde hij zijn hoofd: jammer, probeer het ergens anders. Nee, hij beoordeelde geen onderzoeksvoorstellen waar hijzelf belang bij had. Hij was veel te intelligent om zich met dat soort praktijken bezig te houden."

"Hoe het was om met Reneman te werken? In het begin was dat heel vermoeiend, je wist niet wat je zag. Die enorme energie, hij bleef maar doorgaan, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, ik denk dat hij de tachtigjarige werkweek met gemak haalde. Hij legde altijd een enorme druk op je om te publiceren en om je aan de deadline te houden. Je haalde het niet in je hoofd daar overheen

te gaan. Dat kon je één keer proberen, een tweede keer misschien ook nog, maar daarna was het mis. Dan was voor hem een stilzwijgende afspraak geschonden: ik sloof me voor jou uit, dan sloof jij je ook voor mij uit. Toen ik mijn proefschrift bij hem inleverde, heeft het een week op zijn bureau gelegen, daar na kreeg ik het terug, helemaal rood van de correcties. Niet omdat er zoveel fouten in stonden, maar omdat het zo grondig was gebeurd, met dat rode stiftje van hem. Zo deed hij dat met alle publicaties: het leek alsof hij alles nog eens opnieuw had bedacht. Hij zocht manieren om het nog beter te zeggen en ik moet zeggen dat zijn opmerkingen de kwaliteit van publicaties altijd ten goede zijn gekomen. Nu ik zelf editor van *The European Journal of Vascular Surgery* ben geworden pas ik die methode dankbaar toe."

Voor Michel Jacobs had de samenwerking met Reneman bijzonder plezierige gevolgen. Nog tijdens zijn promotieonderzoek bij Fysiologie kreeg hij een opleidingsplaats bij

Algemene Heelkunde, zodat hij voortdurend een relatie kon leggen tussen het onderzoek en de toepassingen in de kliniek. In het promotieonderzoek ging het om een nieuwe microscopische techniek om patiënten met vaatlijden in hun handen te opereren.

De steun van Reneman was daarvoor van essentieel belang, meent Jacobs: "Hij is fysioloog én arts die zowel klinisch als niet-klinisch zeer goed op de hoogte is. Als er in het laboratorium iets nieuws wordt ontdekt ziet hij meteen de toepassingsmogelijkheden in de kliniek en omgekeerd kan hij een klinisch probleem uitstekend vertalen naar fundamenteel onderzoek. Daar hebben we erg veel plezier van gehad.

Dat gold voor mij natuurlijk in het bijzonder, omdat ik honderd procent clinicus was in een entourage van fysiologen. Maar het was een vruchtbare samenwerking, hij was een katalysator van energie." In 1985, toen hij nog midden in zijn opleiding tot chirurg zat, promoveerde Jacobs bij Reneman en drie jaar later kon hij naar Houston om zich daar verder te bekwamen in de coronaire vaatchirurgie. Bij zijn terugkeer in Maastricht werd hij stafid bij Algemene Heelkunde, totdat hij twee jaar later werd uitgenodigd

om in het AMC een afdeling vaatchirurgie op te zetten. In 1995 werd hij daar bevorderd tot hoogleraar vaatchirurgie. Nu is hij als hoofd van de afdeling Algemene Heelkunde weer terug in Maastricht om de plaats van Gouke Kootstra over te nemen, die decaan is geworden van de medische faculteit. ▼

Michel Jacobs: 'Als hij wat in je zag, sloofde hij zich enorm voor je uit' foto Chris Keulen

IEMAND DIE

door Jacques Heijen "Ik voel me 30, maar ik heb 'n lijf van 65.

Natuurlijk vind ik het vervelend om oud te worden. De dingen die ik in mijn hoofd heb, vergen nogal wat energie en dat levert wel eens problemen op."

Riet Drop is voortaan honorair hoogleraar medische sociologie en wil dat tot 2005 blijven. Zolang nog duurt het onderzoek naar de relatie tussen drankgebruik en de kans op een hartinfarct, dat ze vijf jaar geleden aangezwengeld heeft en graag nog wil afmaken. Dat betekent een dag per week naar de vakgroep die haar graag ziet komen en voor de rest 'leuke dingen doen'. Maar ook stevig sleutelen aan haar conditie, die zwaar geleden heeft onder enkele virusinfecties, waardoor ze de laatste tijd nauwelijks aan fietsen, haar grote passie, toekwam. Met een strak trainingsprogramma bereidt ze zich nu voor op de Olympische Spelen. Als toeschouwer, wel te verstaan: "Die sfeer wil ik één keer proeven. Toen bekend werd dat de Spelen in het jaar van mijn pensionering in Sydney zouden zijn, besloot ik daarvoor te gaan sparen."

De reis maakt ze per boot. In 25 dagen, van Rotterdam, door het Suezkanaal naar Perth. Maar een luxe cruisetocht mag het niet worden. Dat past niet bij de aard van het beestje. Ze heeft geboekt op een containerschip. Met passagiersaccommodatie, dat wel. "Ik verheug me verschrikkelijk op die trip. Ik heb een compleet programma uitgestippeld met de Spelen als kern en de rest van Australië er omheen. En ik ben vast van plan daar een fiets te huren. Vóór de kerst ben ik weer thuis in Mheer, heb ik mijn vriendin beloofd. Eerder kan ook natuurlijk, als het geld eerder op is."

Topsport

Klagen is haar vreemd en hard werken haar tweede natuur, maar ze kan niet ontkennen dat de voorbije jaren hun sporen hebben nagelaten. "Wetenschap is topsport", zegt ze haar collega Rob Reneman na. "Het is een grensverleggende bezigheid. Je moet voortdurend op het hoogste niveau functioneren. Je mag nooit tevreden zijn en telkens opnieuw moet je de lat wat hoger leggen. Dat vergt enorm veel van mensen en daar kun je dus heel moe van worden."

foto Chris Keulen

HET MOEST DOEN

Riet Drop, hoogleraar met een typediploma

Riet Drop kwam naar Maastricht in het kielzog van de Leidse socioloog Hans Philipsen, die haar wegplukte bij het toenmalige Nederlands Instituut voor Praeventieve Geneeskunde/TNO, waar ze wetenschappelijk hoofdmedewerker was. Een nieuwe faculteit uit de grond stampen, pionieren, het leek haar wel wat. Maar eerst maakte ze nog een lange reis door Afrika, om zich voor te bereiden op de ware cultuurschok die haar in Limburg te wachten stond.

"Bij het NIPG was ik maximaal gedruild als solist. In Maastricht kwam het vooral op teamwork aan, dat was onderdeel van de basisfilosofie. De biomeden hadden het wat dat betreft makkelijker. Coen Hemker is hier met een complete groep medewerkers naar toe gekomen. Ze gingen gewoon verder met het thema waar ze al mee bezig waren. Voor ons gammamensen was dat wezensvreemd. Je schreef een dik boek in de beslotenheid van je studeerkamer. En hier was het: zet de gamma's bij elkaar, dan rolt er vanzelf een mooi programma uit. Nee dus. Oeverloos geouwehoer, eindeloze ruzies, een grote flop was het. Maar met vallen en opstaan hebben we veel geleerd."

Cum laude

Vraag aan Riet Drop wat ze als wetenschapper heeft bijgedragen aan de vooruitgang en ze zal in een langdurig gepeins verzinken. Iemand met haar relativerende inslag moet je niet aan boord komen met egostrelende prestaties en tomeloze dadendrang. Aarzelend komt het antwoord: "De gedachte dat je iets groots zou moeten bijdragen, zo'n gedachte heb ik helemaal nooit gehad. Ik ben opgevoed met de boodschap: je doet wat je hand vindt om te doen en dat doe je zo goed mogelijk." Is het zo eenvoudig?

"Wat mij betreft wel. Mijn doctoraal, dat was een heel specifieke ambitie. *Cum laude*. Dat wilde ik per se. Daarna heb ik het een beetje laten gebeuren. Niks gepland. Het is me aangewaaid en overkomen. Ik zei nee als ik iets niet leuk vond en ja als het me wel aanstond. Zo rol je in functies waar een bepaalde verantwoordelijkheid bij hoort en daar sta je dan voor."

Faculteit en vakgroep hebben een kwart eeuw lang optimaal geprofiteerd van deze dienstbare instelling. "Collega Hans Philipsen had veel meer dan ik de behoefte om zich buiten de deur te manifesteren, om bestuurlijk actief te zijn. Naast zijn voortreffelijke inhoudelijke bijdragen, laat ik dat er maar gelijk bij zeggen. Als hij weg was, deed ik de vakgroep. Iemand moest het doen. Ik heb dat altijd vanzelfsprekend gevonden. In een matrixorganisatie kun je niet exact aangeven waar je bijdrage zit. Maar ik denk niet dat de faculteit er slechter op geworden is, omdat ik er rondgelopen heb."

Drama

"Kent u Den Haag?" vraagt ze als ik informeer naar haar vroegste herinneringen. "Zegt de Transvaalwijk u iets? Dat is na de Schildersbuurt de beruchtste wijk van de stad." Ze is er geboren

en opgegroeid. In een klein gezin van gereformeerde huize.

"Mijn vader was bakker in een broodfabriek, is later nog opgeklommen tot chef. Mijn moeder kwam uit een middenstandsmilieu. Opa had een meubelmakersbedrijf, gespecialiseerd in de restauratie van antiek."

Marietje Drop was een binnenvetter, had weinig vriendjes en vriendinnetjes en verslond, gestimuleerd door haar moeder, het ene boek na het andere. In het laatste oorlogsjaar voltrok zich het drama dat de rest van haar leven zou tekenen. Haar vader, verzetsman van het eerste uur, werd verraden en door de Duitsers opgepakt. Hij werd opgesloten in het beruchte Oranjehotel in Scheveningen. "Dominees van de gereformeerde kerk Den Haag-West zijn toen gaan praten met de *Ortskommandant*. Het einde van de oorlog kwam in zicht, hielden ze hem voor, waarom zouden ze mijn vader dan nog doodschieten? De *Ortskommandant* bleek bereid mijn vader door te sturen naar een concentratiekamp. In de chaos van die dagen zou hij daar misschien overleven. Hij werd naar Amersfoort gebracht op de avond van de dag van de aanslag op Rauter. Toen hij daar aankwam waren net vijftig mensen geselecteerd om te worden gefusilleerd als represaille voor die aanslag. Een van die vijftig was ziek en dan mocht je volgens de Duitse ethiek van die tijd niet voor het vuurpeleton verschijnen. Mijn vader moest er toen bij gaan staan en is even later doodgeschoten. We hebben het pas na de oorlog gehoord. Mijn moeder heeft heel lang niet willen geloven dat hij niet meer terugkwam. Ik had een sterke band met mijn vader, althans volgens mijn moeder. Mijn eigen herinneringen zijn te fragmentarisch. Hij was als verzetsman weinig thuis, moest soms voor langere tijd onderduiken. Ik denk dat mijn broer er nog het meest onder geleden heeft. Hij was erbij toen vader gearresteerd werd. 'Zorg goed voor je moeder en zusje', kon vader hem nog toevoegen. Dat heeft hij echt als een opdracht aangevoeld. We hebben er naderhand vaak over gepraat, we hadden allebei heel sterk het gevoel dat we aan vader iets verplicht waren, dat we het er niet bij konden laten zitten."

BVD

Omdat ze een hekel had aan handwerken verkoos Riet Drop de HBS boven de MULO. Bepaald niet de beste uitgangspositie voor een carrière in de wetenschap, maar voor haar in die tijd het maximaal haalbare: "Het gymnasium viel geheel en al buiten ons gezichtsveld. En ik kreeg nogal wat tegenwind omdat ik een meisje was. Je trouwt later toch wel, was het devies." Jammer vindt ze, dat ze indertijd genoeg nam met een HBS-A diploma, waardoor haar studiekeuze wel erg beperkt werd. "Misschien had ik toen wat harder moeten vechten, misschien had ik een jaartje moeten overdoen. Ik was goed in natuur- en scheikunde, wiskunde was minder, maar daar had ik een ontzettend slechte leraar voor. HBS-B had er best ingezet. Maar dat is typisch wijsheid achteraf." "We kregen in die tijd regelmatig bezoek van een maatschappelijk

werker van de Stichting '40-'45, die uitkeringen en studiebeurzen verzorgde voor nabestaanden van verzetslieden. Hij adviseerde me een studiebeurs aan te vragen bij zijn organisatie. Economie, dat had ik op de HBS altijd interessant gevonden, daar wilde ik in verder. Maar ik moest van de Stichting eerst een psychologische test afleggen. De uitslag was desastreus: ongeschikt voor enige universitaire studie.

Balorig als ik was, besloot ik ja te zeggen tegen het eerste het beste baantje waar ik tegenaan zou lopen. Dat hoorde een oom van een vriendinnetje van me. Hij werkte bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst en via hem kon ik daar als typiste aan de slag. Met type- en stenodiploma. Op zich heel interessant, want bij de BVD zaten veel mensen uit het verzet. Hun ambitie was het opsporen van SS'ers en dat soort lieden. Maar in toenemende mate raakte de dienst in de ban van de Koude Oorlog. Toen moesten ze achter de communisten aan en dat leidde nogal eens tot gewetensconflicten, want dat waren hun maatjes uit het verzet. Er werkten ook opvallend veel gereformeerden, want die waren goed vertegenwoordigd geweest in het verzet. Die mensen hadden echt grote problemen met de nieuwe koers. Ik zat er als typiste met mijn neus bovenop. Vond het razend interessant natuurlijk en wat ook leuk was, in de middagpauze kon je pijltjes gooien op een portret van Hitler. Na een jaar of twee heb ik een herkansing aangevraagd bij de Stichting '40-'45. De uitslag van die test heb ik nooit gezien, maar dit keer kreeg ik wel een studietoelage. Het werd sociologie in Leiden. Niet echt een positieve keuze, maar veel meer zat er niet in met A."

In Leiden nam Riet Drop omstandig *revanche* op de psycholoog die haar ongeschikt vond voor de universiteit: "Die eerste negatieve testuitslag heeft gewerkt als Dreverhaven in 'Karakter'. Ik wilde er absoluut het beste van maken, laten zien dat ik het kon. Het moest en zou een *cum laude* worden."

Koffie

Haar interesse in afwijkend gedrag, het onderwerp van haar proefschrift, is terug te voeren op de ontdekking van een kaartenbak in de burelen van het NIPG. "Die bak bevatte de resultaten van een langjarig onderzoek naar kenmerken van gemeenten en verschillen in ziekte- en afwijkend gedrag. Het leek mij wel aardig materiaal om mee verder te gaan. Later bleek het heel geschikt voor de toetsing van een theoretisch onderzoeksmodel van Emile Durkheim." Het in Leiden begonnen karwei werd eind jaren zeventig in Maastricht voltooid. Niet veel later werd Riet Drop de eerste vrouwelijke hoogleraar aan de Medische Faculteit. Ruim tien jaar zou ze de eerste en enige blijven. "Ik was wel wat gewend, want bij het NIPG was ik ook de enige vrouw. Ook in Maastricht had ik ze snel geleerd dat ik niet degene was die de koffie inschonk."

Wat fascineert haar in afwijkend gedrag? "Allereerst, het was een

hype in die tijd. Iedereen was ermee bezig. Het interessante is, vind ik, dat wat de een ervaart als afwijkend gedrag voor de ander doodnormaal is. Afwijkend gedrag en de reactie daarop zegt iets over normen en waarden in de samenleving. Het is als het ware een spiegel waarin je kunt zien wat een samenleving beweegt. Het definiëren van afwijkend gedrag heeft gevaarlijke kanten, misschien spelen mijn oorlogservaringen nu weer mee, maar je moet heel voorzichtig zijn met etiketten plakken, dat kan levens kosten... Het is om die reden heel interessant na te gaan hoe zo iets in een samenleving kan gebeuren, hoe het komt dat mensen zich afwijkend gaan gedragen."

Alcohol

Dat brengt ons op de befaamde alcoholonderzoeken van de Maastrichtse universiteit: "Door een historisch toeval ben ik daarbij betrokken geraakt, minder door mijn interesse in afwijkend gedrag. Ik was druk met een evaluatieonderzoek van de opleiding voor gehandicapten in Hoensbroek. WAO'ers worden daar bijgespijkerd en omgeschoold om hun kans op werk te vergroten. Wij konden aantonen dat de Hoensbroekse opleiding effectief was, waarmee het instituut gered kon worden. Wat je noemt een interessante klus. Collega Hans Philipsen was in die tijd betrokken bij alcoholonderzoek van Ronald Knibbe en vroeg mij voor de begeleidingscommissie. Op een gegeven moment trok Hans zich terug, ik was inmiddels hoogleraar en werd zodoende Ronalds promotor. Hij was mijn eerste promovendus.

We werkten uitstekend samen en zijn doorgegaan met allerlei vervolgonderzoeken. Het heeft onze vakgroep aardig wat internationale erkenning opgeleverd. Alcohol is een thema waarmee je opvalt, maar strikt genomen maakt het thema me niet zo gek veel uit. Mij gaat het toch vooral om de vraagstelling, het bedenken, het ontwerpen van het onderzoek, de methode. Dat is echt het leukste. En als ik bezig ben, denk ik echt niet constant dat ik de wetenschap aan het dienen ben. Of aan de eventuele maatschappelijke relevantie. Ronald heeft dat wel, die wil graag dat zijn resultaten ook in beleid vertaald worden. Mij interesseert dat een stuk minder."

Maakbaarheid

Wie 65 wordt, wordt geacht de balans op te maken. Is Riet Drop een tevreden mens? Misschien wel een gelukkig? "Ik ga naar Australië, ik kan op mijn werk de krenten uit de pap halen, ik heb het gevoel dat mijn vakgroep me nog steeds welgezind is en ik heb hele goede vrienden. Maar als ik me afvraag of ik in mijn leven precies dat gedaan heb, wat ik graag had willen doen, dan aarzel ik. Ik heb de tijd meegemaakt dat iedereen heilig overtuigd was van de maakbaarheid van de samenleving. Maar ik heb daar altijd aan getwijfeld. Dat kwam door mijn opvoeding, mijn gereformeerde achtergrond. De mens is in zonde ontvangen en geboren, geneigd tot alle kwaad en niet in staat tot enig goeds. Dat is het

geloof dat ik heb meegekregen. De wetenschap kan een boel bijdragen, maar lang niet alles. Je kunt een heel eind komen, de mooiste structuren bedenken, maar je blijft altijd zitten met het menselijk tekort, want het zijn de mensen die invulling moeten geven aan die structuren. Ik heb nooit zo geloofd in de bijdrage van de sociologie aan een betere wereld. Ik denk dat er vakgebieden zijn die betekenisvoller zijn. Bepaalde biologische richtingen, plantveredeling. Die kunnen meer betekenen voor de mensheid dan alles wat sociologen bedenken. Dus wat die balans betreft, ik heb me misschien toch te veel laten leiden door het toeval, door wat op mijn weg kwam. Ik had misschien toch een bèta-studie moeten doen. Ik heb ooit dierenarts willen worden. Ik heb nog overwogen om na mijn HBS staatsexamen gymnasium te doen, maar ik was toen al 20 en heb er toch maar vanaf gezien...

Ik blijf dus zitten met het gevoel dat het beter, in elk geval anders had gekund. Zodat ik in de periode die achter me ligt misschien nog gelukkiger was geweest. In een ander vakgebied had ik misschien wat meer intrinsieke lol gehad. Maar dan was het afscheid van het werk weer moeilijker geweest. Als het gaat over je eigen baas zijn en ook een beetje baas over anderen, wat ook in mijn karakter zit, dan heb ik niks te klagen natuurlijk. Ik ben altijd positief bejegend, de dingen die ik deed werden altijd positief gewaardeerd. Nooit heb ik me miskend gevoeld. Het kan niet anders, ik moet nu wel heel gelukkig zijn."

Is er leven na Australië?

"Wetenschap is heel eenzijdig, je kunt zoveel leukere dingen doen, dingen die we allemaal relevanter vinden. Toen ik pas in Maastricht werkte, heb ik met enkele mensen een afdeling van Amnesty International opgericht. In Leiden was ik ook actief geweest in die club. Ik vind Amnesty verschrikkelijk belangrijk. Toen mijn vader gevangen zat, heb ik ervaren wat de steun van andere mensen kan betekenen. Ik ben noodgedwongen met Amnesty gestopt, omdat ik het te druk had. Als je met een actie bezig bent om een gevangene vrij te krijgen dan is het heel moeilijk om te zeggen 'nee, ik kan vanavond niet, ik moet naar een vergadering van de faculteitsraad'. Maar ik denk dat ik straks, na de grote reis, de draad weer ga oppakken. Ik zou ook wel weer politiek actief willen zijn, net als in Leiden indertijd. Alleen heb ik het idee dat ze me hier te Hollands vinden, met een te grote mond. Daar houden ze hier niet zo van. En ik vind ze hier over het algemeen wat traag, teveel bezig met de kleine, lokale dingetjes. Ik wil niet zeggen dat ze niet goed bezig zijn, maar ik voel me er niet zo bij thuis. Als ik in het westen zat, zou ik het wel weten. Maar een verhuizing zit er voorlopig niet in. Mijn vriendin is tien jaar jonger, ze heeft hier haar baan. We hebben hier natuurlijk ook onze vrienden, het zou niet goed zijn als het niet zo was, maar de meesten wonen in het westen en ik zou het best fijn vinden wat dichter bij hen in de buurt te zitten."

'ZE HAALT HET BESTE UIT MENSEN'

"Het belangrijkste vind ik dat ze sterker dan wie ook kwaliteitsnormen overeind gehouden heeft en zich nooit zo bekommerde om haar imago als vernieuwend en fundamenteel onderzoeker."

Ronald Knibbe en Riet Drop vormden binnen de vakgroep Medische Sociologie jarenlang het *dream team*. Hij was haar eerste promovendus, zij beschouwt hem als haar natuurlijke opvolger. Zijn benoeming tot hoogleraar is nog slechts een kwestie van tijd. Knibbes promotie op het proefschrift 'Van gangbaar tot problematisch drankgebruik' zette in 1985 de toon voor relevant en internationaal spraakmakend vervolgonderzoek, waarin alcohol en andere drugs centraal stonden.

Vriendelijk, maar streng. Streng voor zichzelf en streng voor anderen. Dat is volgens Ronald Knibbe Riet Drop ten voeten uit.

"Met haar stimulerende aandacht weet ze het beste uit mensen te halen. Riet zal je nooit het advies onthouden hoe het beter kan." Zelf heeft hij er veel profijt van gehad, maar je moet er wel tegen

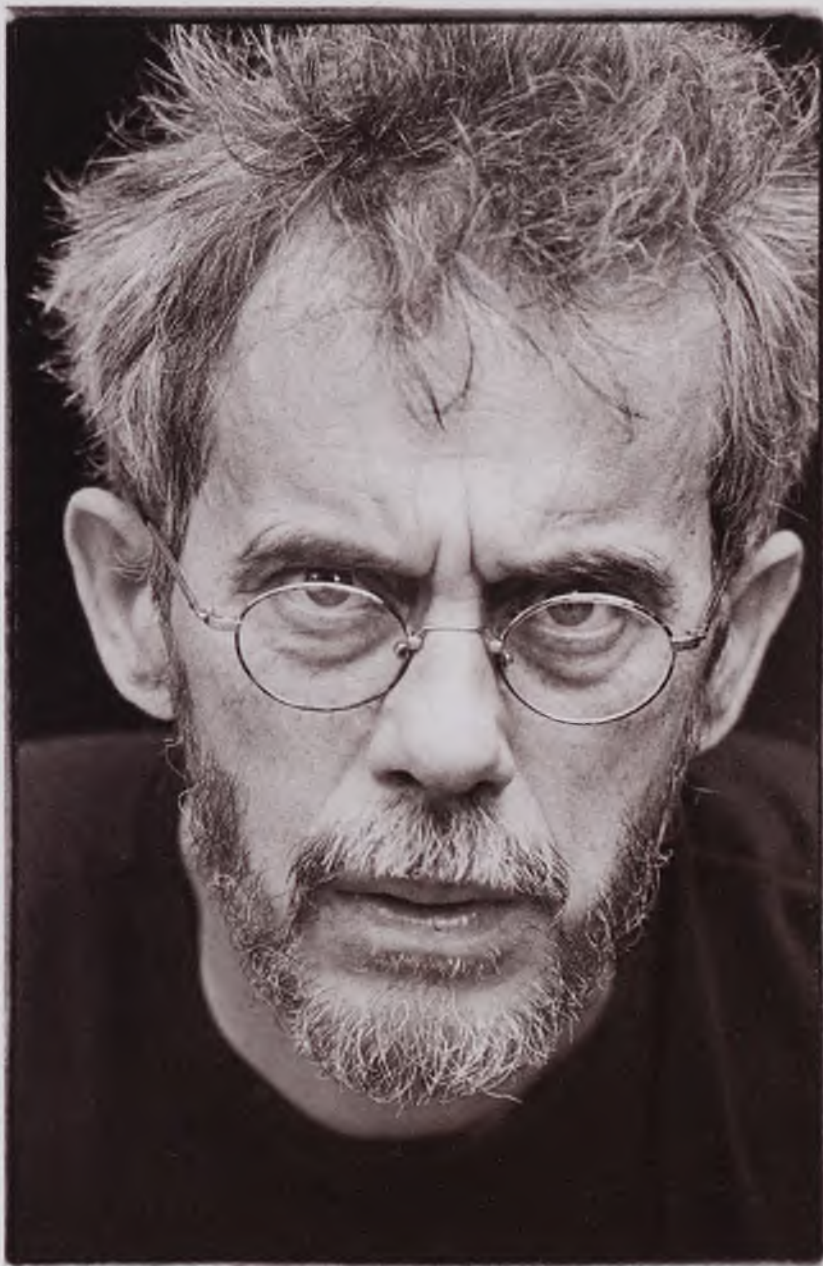
kunnen: "Mijn proefschrift was bijna klaar toen ze met de opmerking kwam: als je het nou zus of zo doet, dan wordt het toch nog iets fraaier. Als je dan vier jaar hard gewerkt hebt aan zo'n tekst, dan moet je echt even slikken, dan heb je echt even het gevoel dat je opnieuw moet beginnen."

"Dat we na mijn promotie als team verder gingen was bijna vanzelfsprekend. Het waren interessante onderzoeken, ze lagen allemaal in dezelfde sfeer en we hadden goede promovendi. Ik zat er als begeleider het dichtst bovenop, zij had als promotor iets meer afstand, maar we hadden allebei veel plezier in het wetenschappelijke spel, als ik het zo mag noemen. Zij meer in het theoretische en ik meer in het methodologische, het statistische. Naar buiten toe gaf ze je alle vrijheid, in de contacten met opdrachtgevers of met het veld, de verslavingszorg, de beleidsmakers. Maar ze moest niets hebben van allerlei modes in wetenschappelijk onderzoek en stond buitengewoon sceptisch tegenover het idee dat alle weten-

schappelijk onderzoek alleen maar nuttig moet zijn. Als het om wetenschappelijk werk gaat is begrijpen voor haar belangrijker dan nut. Daar is ze altijd heel strak in geweest. Ik heb dat wat minder, maar ik vind wel dat ze een punt heeft."

"Ze stelde hoge eisen aan haar eigen wetenschappelijk werk, maar ook aan haar promovendi. Daarin ging ze verder dan andere hoogleraren. In die zin was ze ambitieus. Maar als het erom ging haar eigen naam te verbinden aan die onderzoeken, heeft ze weinig ambitie getoond. Ze wilde toch vooral anderen de ruimte en de eer geven, ze heeft zich wat dat betreft altijd heel altruïstisch opgesteld. Haar gereformeerde achtergrond is maar een deel van de verklaring voor die onbaatzuchtige houding, want er zijn genoeg gereformeerde mensen die er wel degelijk aan hechten hun naam te vestigen."

"Als vakgroepvoorzitter heeft ze enorm veel goeds gedaan. Ook in de strijd om het voortbestaan. Het was erop of er onder. De sociologie heeft aardig onder vuur gelegen. Riet had altijd een spilfunctie. Niet alleen in de zorg voor arbeidsvoorwaarden en dat soort zaken, maar ook als praatpaal voor individuele medewerkers. Je kon altijd bij haar terecht. Die persoonlijke contacten zullen voor de meeste mensen die haar kennen het meest memorabel zijn. De genegenheid die ook vandaag nog binnen de club voor Riet bestaat, is daarop terug te voeren. Het was natuurlijk ook een heel bijzondere vakgroep, met twee zulke markante hoogleraren, Hans Philipsen en Riet Drop, die zo enorm verschilden in aanpak en functioneren. Hans die vaak de hort op ging en daar zeer nuttige, goede, inspirerende dingen deed en Riet die zorgde dat er een thuisbasis was, voor iedereen, ook voor Hans."

Ronald Knibbe, de 'natuurlijke opvolger' van Riet Drop foto Chris Keulen

Nieuws

Gemeente wil afgestudeerden in Maastricht houden

De Gemeente Maastricht wil dat meer studenten na het behalen van hun bul in de stad blijven hangen om werkgelegenheid te scheppen. Dat is het uitgangspunt van de nota 'Student en Stad' die door de gemeente, de Universiteit Maastricht (UM) en de Hogeschool Maastricht is opgesteld. De nota is vooral bedoeld als een bestuurlijke visie op Maastricht als studentenstad en krijgt pas in tweede instantie concrete uitwerkingen. De stad telt nu 15.000 studenten op een totaal aantal inwoners van 120.000. De komende vijf jaar stijgt dat aantal naar verwachting met nog eens 2.000 studenten. Meer dan tien procent komt uit het buitenland.

Op dit moment verlaat het overgrote deel van de studenten na het afstuderen de regio. Studenten zijn voor het kennisklimaat en voor de hele gemeenschap van zo'n grote betekenis, dat op een aantal onderdelen betere voorwaarden gecreëerd zouden moeten worden voor verblijf, studie en loopbaan. Om de economische positie van studenten tijdens en na de studie te verbeteren, wordt in de nota voorgesteld te zorgen voor goede stageplaatsen, startersbeleid en ondersteuning bij grensoverschrijdend ondernemerschap. Een project waarin jaarlijks vijf 'Jonge Honden' een werkplek bij de gemeente krijgen aangeboden, loopt al. Verder worden er in de nota concrete aanbevelingen geformuleerd op het gebied van sport, vervoer, cultureel aanbod en informatievoorziening voor studenten. Over huisvesting is een aparte gemeentelijke nota in de maak.

De aanleiding voor de nota was een onderzoek dat in 1997 werd gehouden onder Maastrichtse studenten. Gevraagd werd naar hun wensen en verwachtingen ten aanzien van een zogeheten "studentenstad". De studenten gaven Maastricht het cijfer 7,5. Als positieve punten werden de historische uitstraling, de kleinschaligheid, de ligging en het onderwijs-systeem genoemd. De studenten waren minder te spreken over huisvesting, sport en openbaar vervoer.

Maastricht is de eerste stad in Nederland waar gemeente, univer-

siteit en hoge school het initiatief nemen tot een gemeenschappelijke studenten-nota. Na een openbaar debat met studenten en andere inwoners van Maastricht zal de nota in het najaar door de gemeenteraad worden vastgesteld.

Transnationale Universiteit Limburg weer stap dichterbij

Een Nederlands-Vlaamse werkgroep gaat een conceptverdrag opstellen voor de oprichting van de Transnationale Universiteit Limburg (TUL). Dat hebben de onderwijsministers van Nederland en Vlaanderen, Hermans en Vanderpoorten, begin juni afgesproken. Het resultaat zal uiterlijk op 1 november 2000 aan de ministers worden voorgelegd. Al langere tijd zijn er tussen de Universiteit Maastricht en het Limburg Universitair Centrum in Diepenbeek besprekingen gaande over het opzetten van een transnationale instelling waarin gezamenlijke onderwijs- en onderzoeksactiviteiten worden ondergebracht. Met name aan Vlaamse zijde bestaat sterk de behoefte de randvoorwaarden voor samenwerking in een verdrag te regelen. Het is de bedoeling dat het verdrag een zodanig effect heeft dat de UM en het LUC in het studiejaar 2001-2002 met de Transnationale Universiteit Limburg kunnen starten.

Nieuwe opleiding onderwijswetenschappen gaat door

Minister Hermans van Onderwijs heeft de nieuwe opleiding Onderwijswetenschappen van de Universiteit Maastricht (UM) goedgekeurd. De veertiende volledige opleiding van de UM wordt ondergebracht bij de Faculteit der Psychologie. De eerste 50 studenten kunnen op 1 september 2001 beginnen.

Het nieuwe Onderwijswetenschappen stelt het *proces* van leren centraal en onderscheidt zich daarmee van de andere universitaire opleidingen onderwijskunde. Onderzocht wordt wat mensen sti-muleert in werk en studie, en wat ze moeten leren op welk moment. Ook de manier waarop maatschappelijke ontwikkelingen doorwerken in het onderwijs van nu en straks, is een belangrijk aandachtspunt. Onderwijswetenschappen richt zich op het onderwijs in al zijn verschijningsvormen: binnen en buiten instellingen, bij-, na- en herscholing, formeel en niet formeel, beroepsgericht en algemeen vormend, voor jong en oud. Na twee jaar kunnen studenten kiezen voor een van de twee afstudeerrichtingen 'Leren en elektronische leeromgevingen' en 'Continu leren voor en in de professionele praktijk'. Onderwijswetenschappen maakt gebruik van kennis uit een veelheid van vakgebieden, waaronder psychologie, informatie- en communicatietechnologie, pedagogiek, cognitieve ergonomie, bedrijfs- en bestuurskunde, filosofie, culturele antropologie, rechtsgeleerdheid, onderwijssociologie en onderwijskunde. De expertise wordt grotendeels bij bestaande UM-opleidingen gehaald. Een groot deel van de opleiding wordt verzorgd in samenwerking met de Open Universiteit Nederland. De Adviescommissie Onderwijs Aanbod (ACO) had eind januari al positief geadviseerd over de start van een opleiding Onderwijswetenschappen in Maastricht. Het was de eerste keer dat een door de UM ingediend voorstel in één keer werd goedgekeurd.

Verruiming numerus fixus geneeskunde

Er is een groeiend tekort aan artsen, en daarom moeten er ook in Maastricht meer studenten geneeskunde worden opgeleid. Het aantal studenten dat mag instromen aan de Faculteit der Geneeskunde wordt vanaf september verhoogd van 214 tot 242. In 1998 was er ook al sprake van een verruiming van de numerus fixus. Toen voorzag de Maastrichtse geneeskundefaculteit echter een aantal problemen, zoals een tekort aan stageplaatsen. Dankzij nieuwe afspraken met ziekenhuizen in de wijde omtrek is dit niet langer een struikelblok.

De extra kosten die de uitbreiding van het aantal studenten met zich meebrengt, worden door minister Hermans van onderwijs gedekt. Het landelijke aantal opleidings-plaatsen voor geneeskundestudenten stijgt met 135.

Overigens zal de Maastrichtse geneeskundefaculteit in 2001 geen gebruik maken van de mogelijkheid zelf scholieren te selecteren. Het plan van minister Hermans, dat numerus fixusstudies in staat stelt maximaal dertig procent van het totaal aantal eerstejaars zonder loting binnen te halen, wordt in Maastricht praktisch niet uitvoerbaar geacht. Het faculteitsbestuur heeft te kennen gegeven geen objectieve selectiecriteria te kunnen vaststellen, omdat de eisen aan toekomstige studenten zo divers zijn. Het plan van Hermans was bedoeld om middelbare scholieren die niet uitblinken wat cijfers betreft, maar wel beschikken over andere speciale kwaliteiten meer kans te bieden op toelating tot de geneeskundestudie. De andere Nederlandse geneeskundefaculteiten gaan waarschijnlijk wel kandidaten selecteren.

Fusie tussen Open Universiteit en Universiteit Maastricht nog niet van de baan

De discussie over de toekomst van de Open Universiteit (OU) is opnieuw opgelaaide, nadat in mei de keuze op de consortiumvariant leek te zijn gevallen. Een fusie met de Universiteit Maastricht (UM) behoort plotseling weer tot de mogelijkheden, nu minister Hermans beide varianten opnieuw laat onderzoeken en nu college-voorzitter Cees Datema van de OU plaats heeft gemaakt voor Thijs Wöltgens, een verklaard voorstander van fuseren met Maastricht. Datema had zijn vertrek aangekondigd nadat een groot deel van het personeel

zich tegen het consortiummodel en vóór een fusie met de UM had uitgesproken.

De twee scenario's, een fusie met de Universiteit Maastricht (UM) en de vorming van een consortium met universiteiten, hogescholen en internationale IT-bedrijven, zijn ter beoordeling voorgelegd aan organisatiebureau PricewaterhouseCoopers. Vóór 8 juli moeten twee businessplannen op tafel komen, met de bestuursvorm, doelen en taken van de partners en prognoses over de economische ontwikkeling van een OU 'nieuwe stijl'. Minister Hermans van Onderwijs neemt uiterlijk 15 juli een besluit.

De onzekerheid over de toekomst van de OU kwam naar buiten op het moment dat minister Hermans deze universiteit in het Ontwerp Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan (HOOP) 2000 voor de keuze stelde: zelf-standig worden of aansluiting zoeken bij een bestaande instelling. De OU moest van de minister daarnaast vijftien miljoen gulden bezuinigen. Binnen de OU zelf werden vervolgens twee scenario's ontwikkeld: een fusie met de UM en deelname aan een consortium van hogescholen en universiteiten.

Door verschillen in opvattingen onder het personeel van de OU miste het rapport dat uiteindelijk bij minister Hermans kwam te liggen een duidelijke keuze voor een van beide varianten. In april 2000 gaf de minister een onderzoekscommissie onder leiding van dr. Roel in 't Veld de taak binnen een maand met een advies te komen. De commissie adviseerde in het voordeel van de consortiumvariant, met als belangrijkste voordelen een brede bundeling van krachten, een groter bereik en betere vooruitzichten voor de Heerlense werkgelegenheid dan in het UM-scenario. Bovendien zou de geplande bezuiniging van vijftien miljoen gewoon kunnen doorgaan. De UM had al eerder geëist dat deze bij een fusie van tafel moest.

De UM-wagen in de historische reuzenstoet die op 4 juni door Maastricht trok. De uitsnede in het paneel op de wagen verbeeldt de ondertekening van de oprichtingsakte van de Rijksuniversiteit Limburg in 1976, met links de universiteitsreus dr. J. Tans en rechts koningin Juliana, zittend aan een tafel.

foto Philip Driessen

P ersonalia

Prijzen en onderscheidingen

Prof.dr. R.S. Reneman, hoogleraar Hart- en vaatziekten, ontving op 5 juni de Malpighi award, de hoogste onderscheiding van de European Society of Microcirculation. De Europese prijs werd hem toegekend voor het 'excellente' werk dat hij de voorbije decennia heeft verricht op het gebied van de leer van de kleinste bloedvaten en voor de inspanningen die hij voor de European Society of Microcirculation heeft geleverd. Reneman stond ruim 25 jaar geleden aan de wieg van het onderzoek op het gebied van hart- en vaatziekten in Maastricht. Van 1988 tot 1999 was hij wetenschappelijk directeur van het Cardiovascular Research Institute Maastricht (CARIM), dat zich heeft ontwikkeld tot een van de grootste onderzoeksinstituten voor hart- en vaatziekten in Nederland. Sinds mei 1999 is prof. Reneman president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). De Malpighi Award is vernoemd naar Marcello Malpighi (1628-1694), een Italiaanse geneesheer/fysioloog, die het netwerk van haarvaten in de long voor het eerst omschreef. De prijs is bedoeld voor onderzoekers die actief zijn op het gebied van microcirculatie en de biologie van de bloedvaten, en die uitblinken door hun publicaties en hun bijdrage aan de wetenschap en door hun steun aan jonge wetenschappers. De uitreiking geschiedde tijdens de *21st Conference on Microcirculation* in Stockholm.

Biochemicus **prof.dr. H.C. Hemker** is benoemd tot Ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw. Hij kreeg de koninklijke onderscheiding ter gelegenheid van zijn emeritaat. Hemker heeft veertig jaar lang onderzoek gedaan naar trombose en hemostase. Sinds de oprichting van de universiteit, 25 jaar geleden, werkte hij aan de UM als hoogleraar Biochemie met als specialisatie bloedstolling. Ook was hij van 1982 tot 1985 rector magnificus van de UM. Prof. Hemker werd al eerder officieel onderscheiden. Hij is Commandeur in de Orde van de Academische Palmen van Frankrijk en Chevalier van het Legion d'Honneur. Hij blijft als emeritus-hoogleraar verbonden aan het Maastrichtse onderzoeksinstituut CARIM.

Benoemingen

Prof.dr. F. Palm is benoemd tot lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). De uit België afkomstige Palm is hoogleraar Econometrie aan de Universiteit Maastricht en decaan van de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde. Palm voegt zich bij de buitenlandse leden van de Akademie. De KNAW adviseert de regering over ontwikkelingen in de wetenschap, bevordert de nationale en internationale samenwerking op wetenschappelijk gebied en is verantwoordelijk voor vijftien instituten voor wetenschappelijk onderzoek en dienstverlening aan de wetenschap, met in totaal elfhonderd medewerkers. De Akademie heeft ongeveer 200 gewone leden onder de vijftenzestig jaar en daarnaast een aantal rustende leden, buitenlandse leden en correspondenten. Naast prof. Palm zijn op dit moment twee andere hoogleraren van de UM lid: biochemicus Hemker en hoogleraar hart- en vaatziekten Reneman (voorzitter). De KNAW koos dit jaar vijftien nieuwe leden.

Liesbeth van Welie, nu nog als beleidsadviseur onderwijs verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, komt op 1 oktober in dienst van de Universiteit Maastricht als directeur van het bureau van de universiteit. Het bureau is een nieuwe dienstverlenende eenheid, die wordt ingericht om de centrale en facultaire bestuurs- en managementniveaus binnen de universiteit te ondersteunen. Het bureau is actief op het gebied van beleidsontwikkeling, procesondersteuning en bedrijfsvoering. Naast de eindverantwoordelijkheid voor de activiteiten van het bureau is het de bedoeling dat Van Welie een centrale, ondersteunende rol gaat spelen bij de ontwikkeling van het strategisch beleid van de universiteit op het gebied van onderwijs en onderzoek.

De benoeming van Liesbeth van Welie vormt een belangrijke stap in het proces van modernisering van de dienstverlening. Vanaf 1 januari 2001 zal die dienstverlening niet langer plaatsvinden vanuit tien afzonderlijke diensten, maar worden georganiseerd vanuit het bureau en een vijftal servicecentra, te weten de Universiteitsbibliotheek, het Studenten Service centrum, de Facilitaire Dienst, het Administratief Servicecentrum en Informatisering, Communicatie en Automatisering (ICA). De servicecentra zullen opereren op basis van dienstverlenings-overeenkomsten met de als klant optredende faculteiten.

Leerstoelen

Dr. Philippe Lambin is benoemd tot hoogleraar Radiotherapie aan de Faculteit der Geneeskunde. Hij zal zich met name richten op de radiotherapie-oncologie, de behandeling van tumoren door middel van bestraling. De Universiteit Maastricht had nog geen leerstoel op dit terrein. De academisering van de radiotherapie-oncologie in Maastricht heeft prioriteit voor Lambin. Daarnaast behoren patiëntenzorg, klinisch en experimenteel onderzoek en onderwijs tot zijn takenpakket.

Dr. M.H. Hofker is benoemd tot hoogleraar Moleculaire Biologie aan de Faculteit der Geneeskunde. De moleculaire biologie onderzoekt de chemische basis van erfelijkheid en de veranderingen in de lichaamscellen. Het onderzoek van prof. Hofker is gericht op de erfelijke factor bij hart- en vaatziekten. Recent heeft Hofker in Leiden een nieuwe onderzoekslijn opgezet met als doel de informatie uit het humane genoom project (waarbij al het menselijk genetisch materiaal in kaart wordt gebracht) aan te wenden voor de identificatie van genen die betrokken zijn bij hyperlipidemie (een te hoog gehalte van bepaalde 'slechte' vetten in het bloed) en aderverkalking. In Maastricht zal hij dit onderzoek voortzetten.

Met ingang van 1 mei is **prof.dr. M.J.H.M. Jacobs** benoemd tot hoogleraar Algemene heilkunde aan de Universiteit Maastricht. Hij volgt

prof. G. Kootstra op die is benoemd tot decaan van de Faculteit der Geneeskunde. Prof. Jacobs is gespecialiseerd op het gebied van de vaatchirurgie, meer bepaald op het gebied van aorta chirurgie.

Michel Jacobs (43) studeerde geneeskunde aan de Universiteit Maastricht. Daarna deed hij onderzoek bij de afdeling Heelkunde en Fysiologie, wat resulteerde in zijn promotie in 1985. Hij werd bij prof. Greep in het Academisch Ziekenhuis Maastricht (AZM) opgeleid tot chirurg. Vervolgens werkte hij van 1988 tot 1990 als fellow cardiovasculaire chirurgie in het Texas Heart Institute te Houston. Van 1990 tot 1992 was hij stafid van de afdeling Chirurgie van het AZM. Daarna werd hij uitgenodigd om de afdeling vaatchirurgie in het AMC te Amsterdam op te zetten. In 1995 werd hij daar benoemd als hoogleraar Vaatchirurgie en hoofd/opleider binnen deze afdeling.

Dr. N.K. de Vries is per 1 mei aangesteld als hoogleraar Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding aan de Universiteit Maastricht. De Vries is van huis uit sociaal psycholoog. Zijn onderzoeksterrein beslaat allerlei aspecten van meningsvorming, attitudeverandering en de relatie met gedrag. Naast meer fundamenteel, theoriegericht onderzoek heeft hij gewerkt op toepassingsgebieden als gezondheid (onder andere roken, voeding, seksueel gedrag, vroege opsporing van erfelijke aandoeningen), innovatie in organisaties en milieu & energie.

Met ingang van 1 mei 2000 is **prof. dr. C. Spreeuwenberg** benoemd tot hoogleraar Eerste- en tweedelijns zorg voor chronisch zieke patiënten. Het betreft een omzetting van een bijzondere leerstoel bij de Faculteit der Geneeskunde in een gewone leerstoel die is ondergebracht bij het cluster Zorgwetenschappen van de Faculteit der Gezondheidswetenschappen.

Aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid is **mr. L.F.M. Verhey** per 1 april benoemd tot hoogleraar in het recht, in het bijzonder het Staats- en Bestuursrecht. **Dr. R.G. Prokisch** is eveneens per 1 april aangesteld als hoogleraar in het recht, in het bijzonder het Internationaal Belastingrecht.

Prof. dr. Sybren Cnossen is met ingang van 1 mei 2000 aan de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde benoemd tot hoogleraar Economie van de Publieke sector, in het bijzonder Fiscale Economie.

Bijzondere leerstoelen

Dr. J.S.H. Vles is door de Stichting Sint Annadal benoemd tot bijzonder hoogleraar Kinder- en jeugdneurologie aan de Universiteit Maastricht. Kinder- en jeugdneurologie omvat de bestudering, diagnostiek, behandeling en begeleiding van kinderen met stoornissen van de functie van het zenuwstelsel en van het bewegingsapparaat. Het specialisme bevindt zich op de grens tussen kinder-geneeskunde en neurologie. Dr. Vles werkt sinds 1990 als fulltime kinder-neuroloog in het azM. Daarnaast doet hij momenteel onderzoek naar tonusregulatiestoornissen, stoornissen in het mechanisme dat de spanning van de spieren regelt.

Prof.dr. F. Buntinx is met ingang van 1 maart 2000 benoemd tot bijzonder hoogleraar Klinische Epidemiologie in de eerstelijns-geneeskunde namens de Stichting Wetenschapsbeoefening UM.

De stichting Zuivel Voeding en Gezondheid te Maarssen heeft per 1 maart 2000 **dr. ir. R.P. Mensink** benoemd tot bijzonder hoogleraar Moleculaire Voedingskunde, met bijzondere aandacht voor het lipidenmetabolisme. Mensink richt zich in zijn onderzoek vooral op de relatie tussen vetten in de voeding en het risico op hart- en vaatziekten. Het onderzoek vindt plaats binnen NUTRIM (Nutrition and Toxicology Research Institute Maastricht), het onderzoeksinstituut van de UM op het gebied van voeding en voedingstoxicologie.

Sinds 1 mei 2000 is **prof.dr. Donald W. Light** benoemd op de Foppe ten Hoor leerstoel aan de Faculteit der Gezondheidswetenschappen. Hiermee wordt deze leerstoel voor de eerste maal bekleed.

Professor Light is hoogleraar aan de University of Medicine and Dentistry in New Jersey. Hij heeft zich in het verleden beziggehouden met internationale vergelijking van gezondheidszorgsystemen, problemen bij interprofessionele en interorganisatorische relaties, de dynamiek en concurrentie van gezondheidszorgmarkten, de veranderende rol van de overheid, de dynamiek van wachtlijsten en ethiek van de gezondheidszorg.

Per 1 januari 2000 is **prof.dr. W.J.A. van den Heuvel** door de Raad van Toezicht van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Revalidatie/ Instituut voor Revalidatievraagstukken (SWOR/iRV) benoemd tot bijzonder hoogleraar Revalidatie en handicap. De leerstoel is ingesteld bij het cluster Zorgwetenschappen, Faculteit der Gezondheidswetenschappen.

Prof. dr. Hans van Mierlo is met ingang van 1 mei 2000 voor een termijn van vijf jaar benoemd als bijzonder hoogleraar Openbare Financien aan de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde.

Afscheid

Prof.dr. P.J.C. van Breda Vriesman, hoogleraar Immunologie aan de UM, ging in maart met emeritaat. Eind 1974 werd Van Breda Vriesman aangetrokken door de kernstaf in Maastricht. Sinds 1979 was hij hoogleraar Immunologie. In zijn onderzoek concentreerde Van Breda Vriesman zich op onder andere transplantatiebiologie en nierziekten. In het Academisch Ziekenhuis Maastricht was hij opleider Immunologie en opleider tot medisch immunoloog. Ook werkte hij als praktiserend internist in het aandachtsgebied Klinische Immunologie.

Prof.dr. S. de Lange, hoogleraar Anesthesiologie, nam in april afscheid van de Universiteit Maastricht. De Lange was sinds 1987 hoogleraar aan de afdeling Anesthesiologie van de UM en hoofd van de klinische afdeling in het azM. Het onderzoek dat hij hier opzette concentreerde zich vooral op de onderdrukking van stress tijdens hartoperaties en andere grote chirurgische ingrepen. Tevens heeft De Lange in Maastricht gewerkt aan het verkrijgen van een opleiding voor anesthesiologen en een verdere opbouw van de nieuwe academische afdeling Anesthesiologie.

Ook **prof. dr. P. Pop**, hoogleraar Transmurale Geneeskunde, zei in april het azM en de UM vaarwel. Pop was vanaf 1978 coördinator van het Transmuraal & Diagnostisch Centrum Maastricht. Zijn benoeming tot bijzonder hoogleraar Transmurale Geneeskundige Zorg aan de UM dateert van 1992. Prof. Pop begeleidde diverse transmurale projecten en hield zich bezig met wetenschappelijk onderzoek naar diagnostiek in de huisarts-praktijk, innovatieve vormen van zorg (zoals gezamenlijk consult huisarts-specialist) en technologie in de thuiszorg.

faculteiten

Nieuws

Geneeskunde

De Faculteit der Geneeskunde op Internet:
<http://www.unimaas.nl/fdg.html>

Promoties

mw.drs. N. Bages: Psychosocial risk factors and coronary heart disease

17 maart 2000
 promotor: prof.dr. A.P.W.A. Appels
 co-promotor: dr. P. Falger

mw.drs. C.E.M. de Die-Smulders: Long term clinical and genetic studies in myotonic dystrophy
 23 maart 2000

promotores: prof.dr. J.P.M. Geraedts, prof.dr. J.P. Frijns
 co-promotor: dr. C.J. Howeler
 Myotone dystrofie is een relatief vaak voorkomende erfelijke spierziekte (ongeveer 1 patiënt op 7000 mensen). Het onderzoek van Christine Smulders was gericht op het in kaart brengen van de langetermijneffecten van de aanwezigheid van het ziekmakende gen in zijn verschillende gradaties. Er werd getracht duidelijkheid te krijgen over de symptomatologie van elk van de vier typen myotone dystrofie, de symptomatologie van het kindertype, het verloop en de prognose van het kindertype en het volwassentype en het verdwijnen van het gen als consequentie van anticipatie. Verder onderzocht Smulders enkele aspecten van de onregelmatige wijze van over-

erving van het myotone dystrofie gen, met name het verschil in geslacht van de ouder die het gen doorgeeft.

drs. J.M.G.A. Schols: In en vanuit het verpleeghuis
 24 maart 2000

promotores: prof.dr. H.F.J.M. Crebolder, prof.dr. F. Sturmans
 co-promotores: dr. J.P.M. Diederiks, dr. R.T.C.M. Koopmans
 Jos Schols beschrijft in dit proefschrift zijn onderzoek naar de samenwerking tussen verpleeghuisarts en huisarts. Duidelijk wordt dat er nog nauwelijks sprake is van een breed verspreide zorginhoudelijke samenwerking tussen die twee; een aanzienlijk deel van hen heeft zelfs geen onderlinge werkcontacten. Schols concludeert dat de samenwerking tussen huisarts en verpleeghuisarts beter tot stand komt in minder verstedelijkte gebieden, daar waar goede onderlinge samenwerkingsafspraken gemaakt zijn en beide artsen daadwerkelijk samen bij de zorg betrokken zijn. Verder is de samenwerking beter op plaatsen waar verpleeghuizen, bij het genereren van innovatieve transmurale projecten, een financiële vergoeding voor de huisarts hebben opgenomen. Regelmatige en adequate onderlinge werkcontacten tussen huisarts en verpleeghuisarts blijken bij te dragen aan een betere continuïteit van de medische zorg.

mw.drs. M.S. Lemson: Intimal hyperplasia in prosthetic vascular access
 14 april 2000

promotores: prof.dr. P.J.E.H.M. Kitslaar, prof.dr. M.J.A.P. Daemen, prof.dr. K.M.L. Leunissen
 co-promotor: dr. J.H.M. Tordoir
 Voor behandelen van nierfalen met dialyse is een toegang tot de bloedbaan nodig. Bij gebrek aan eigen materiaal wordt een kunstvat aangelegd tussen een slagader en een ader. Bij de aansluiting op de ader kan een vernauwing ontstaan, waardoor het kunstvat stolt. Onderzoek naar aansluiting via een manchet van een eigen ader bij geiten en mensen gaf geen vermindering van de vernauwing en zou alleen in uitzonderlijke gevallen van nut kunnen zijn.

drs. R.H.J. Bruijns: Catecholamines, angiotensin II and the neointima
 20 april 2000

promotor: prof.dr. M.J.A.P. Daemen
 Het 'dotteren' van vernauwde kransslagaders kan een hartaanval voorkomen. In 40 tot 60% van de gevallen werkt het dotteren niet en treedt er 'wildgroei' van gladde spiercellen in de vaatwand van de kransslagaders op waardoor er een nieuwe vernauwing ontstaat. Dit proces is nagebootst in de halsslagader van de rat. De gladde spiercellen werden na beschadiging tot 'wildgroei' aangezet door de groeifactor angiotensine II. Gebleken is dat de beschadigde gladde spiercellen zich anders gedragen dan onbeschadigde. Producten die het effect van angiotensine II rem-

men hebben wel invloed op onbeschadigde maar niet op beschadigde gladde spiercellen.

drs. J.A.M. Engel en drs. L.J.C. Anteunis: Maastricht Otitis Media with Effusion Study. A prospective longitudinal study in infants from 0 to 2 years
 12 mei 2000

promotor: prof.dr. J.J. Manni
 co-promotor: prof.em.dr.E.H.M.A. Marres
 Otitis media met effusie (OME), in de volksmond ook wel 'lijmooi' genoemd, is een aandoening die gekenmerkt wordt door vochtophoping in het middenoor waardoor gehoorverlies kan optreden. Uit deze studie blijkt dat OME veel vaker en ongemerkt aanwezig is bij kinderen jonger dan 2 jaar dan werd gedacht. Gelukkig verdwijnt OME veelal spontaan, maar soms kan het hardnekkig blijven of terugkeren en dan op jonge leeftijd tot een taalontwikkelingsachterstand leiden. Voorts blijkt uit deze studie dat kinderen die borstvoeding hebben gehad een betere taalontwikkeling doormaken dan kinderen die flesvoeding kregen. De taalontwikkeling van Limburgs sprekende kinderen verloopt dermate verschillend van Nederlands sprekende kinderen dat er behoefte is aan specifiek testmateriaal. Het onderzoek is mede gefinancierd door het Heinsius-Houbolt Fonds.

drs. P.A.M. Hofman: Brain imaging in mild traumatic brain injury and neuropsychiatric disorders: a quantitative mri study
 18 mei 2000

promotores: prof.dr. J.T. Wilmink, prof.dr. J. Jolles
 co-promotor: dr. G.J. Kemerink
 Het centrale thema in dit proefschrift is de relatie tussen hersenafwijkingen enerzijds en aandacht- en geheugenstoornissen en psychiatrische ziekten anderzijds. Hiervoor heeft drs. Hofman twee groepen patiënten onderzocht: patiënten die een lichte hersenschudding hebben opgelopen en patiënten die lijden aan een psychiatrische aandoening. De zogenaamde lichte hersenschudding veroorzaakt bij een groot aantal patiënten hersenletsel. De gewone schedel-foto is een ongeschikte methode om deze letsels te detecteren. Daarnaast lijkt het er op dat er met geavanceerde beeldvormende technieken een relatie is aan te tonen tussen de opgelopen hersenschade en blijvende klachten. Een zorgvuldige vergelijking tussen patiënten en gezonde personen laat zien dat subtiele hersenafwijkingen meer gevonden worden bij schizofrene patiënten, bij oudere personen met geheugen- en aandachtklachten en bij alcoholisten. Drs. Hofman concludeert dat het gebruik van moderne beeldvormende technieken ons inzicht vergroot in de oorzaak van bepaalde aandoeningen, die tot voor kort voornamelijk verklaard werden met psychologische- en omgevingsfactoren.

drs. V. Kaiser: Peripheral arterial occlusive disease: clinical course and effectiveness of aspirin
 26 mei 2000

promotores: prof.dr. J.A. Knottnerus, prof.dr. P.J.E.H.M. Kitslaar
co-promotor: dr. H.E.J.H. Stoffers
Huisartsen zien in hun praktijk veel patiënten met bloedvatvernauwing in de benen (rokersbenen, claudicatio intermittens). In zijn proefschrift toont drs. Kaiser aan dat de huisarts met behulp van een eenvoudige Doppler-stethoscoop betrouwbaar de mate van vernauwing kan vastleggen. Stoppen met roken en veel wandelen staan centraal in de behandeling van rokersbenen. Drs. Kaiser onderzocht het aanvullende effect van aspirine bij 300 patiënten in de huisartspraktijk. De resultaten laten geen duidelijke verschillen zien tussen de patiënten die wel en degenen die geen aspirine kregen. Ook het aantal complicaties is niet verschillend. Het verwachte positieve effect van aspirine op vernauwing van de bloedvaten in de benen werd dus niet bevestigd.

drs. A.J.M. Oude Ophuis: Strategies of coronary reperfusion in acute myocardial infarction for patients admitted to hospitals without angioplasty facilities.

26 mei 2000

promotores: prof.dr. F..H.M. Bar, prof.dr. H.J.J. Wellens

co-promotor: dr. F. Vermeer

Bij de behandeling van een acuut hartinfarct zijn er twee technieken die de doorgankelijkheid van het afgesloten kransslagvat kunnen bewerkstelligen: de toediening van een stolseloplossend middel en/of een acute dotterprocedure. Het merendeel van de Nederlandse infarctpatiënten wordt opgenomen in ziekenhuizen zonder dottermogelijkheden. In zijn proefschrift toont drs. Ophuis aan dat het veilig en logistiek haalbaar is om patiënten die met een uitgebreid acuut hartinfarct in een ziekenhuis zonder dottermogelijkheden komen (90%), onmiddellijk per ambulance over te plaatsen naar een dottercentrum voor een acute 'dotter', al dan niet na voorbehandeling met een stolseloplossend middel. In het algemeen kan gesteld worden dat overplaatsing naar een dottercentrum voor acute interventie leidt tot een verbetering van de klinische uitkomsten, maar wel tegen aanzienlijke kosten. Het onderzoek is verricht met steun van de Nederlandse Hartstichting.

Benoemingen

Prof.dr. Philippe Lambin is met ingang van 1 januari 2000 benoemd tot hoogleraar Radiotherapie aan de Universiteit Maastricht. De aanstelling berust op een tripartiete overeenkomst, waardoor Lambin tevens afdelingshoofd Radiotherapie in het AZM en directeur Medische Zaken in het Radiotherapeutisch Instituut Limburg (RTIL) wordt. Prof. Lambin zal zich met name richten op de radiotherapie-oncologie, de behandeling van tumoren door middel van bestraling.

Prof.dr. J.S.H. Vles is door de Stichting Sint Annadal benoemd tot bijzonder hoogleraar Kinder- en jeugdneurologie aan de Universiteit Maastricht per 1 februari 2000. De grootste interesse van dr. Vles ligt bij de neonatale neurologie en motoriek, d.w.z. de neurologie en bewegingen van pasgeborenen. Zijn onderzoek maakt deel uit van de onderzoeksthema's Hersenen & gedrag, Groei & ontwikkeling en NUTRIM van de Faculteit der Geneeskunde en de Faculteit der Gezondheidswetenschappen.

Dr. M.H. Hofker is benoemd tot hoogleraar Moleculaire Biologie aan de Faculteit der Geneeskunde. Het onderzoek van prof. Hofker is gericht op de erfelijke factor bij hart- en vaatziekten. Het gaat meer bepaald om genetisch en moleculair biologisch onderzoek op het gebied van hyperlipidemie, aderverkalking (atherosclerose) en diabetes. Recent heeft Hofker in Leiden een nieuwe onderzoekslijn opgestart met als doel de informatie uit het humane genoom project (waarbij al het menselijk genetisch materiaal in kaart wordt gebracht) aan te wenden voor de identificatie van genen die betrokken zijn bij hyperlipidemie en atherosclerose. In Maastricht zal hij dit onderzoek voortzetten.

Prof.dr. F. Buntinx is met ingang van 1 maart 2000 benoemd tot bijzonder hoogleraar Klinische Epidemiologie in de eerstelijns geneeskunde namens de Stichting Wetenschapsbeoefening UM.

Voor meer informatie kunt u de persberichten raadplegen van de Universiteit Maastricht via <http://www.unimaas.nl>

Afscheid

prof.dr. S. de Lange, hoogleraar Anesthesiologie
14 april 2000
afscheidsrede: Anaesthesiology: from the past to the new millennium.

prof.dr. P. Pop, hoogleraar Transmurale Geneeskundige Zorg
28 april 2000
afscheidsrede: De zorg ontketend? In ketens?

prof.dr. P.J.C. van Breda Vriesman,
hoogleraar Immunologie
31 maart 2000
afscheidsrede: Wat je niet kent, kun je niet zien.

Prijs

Prof.dr. R.S. Reneman, hoogleraar Hart- en vaatziekten aan de Universiteit Maastricht, ontving op 5 juni de Malpighi award, de hoogste onderscheiding van de European Society of Microcirculation. Hij kreeg de prijs voor het excellente werk dat hij de voorbije decennia heeft verricht

op het gebied van microcirculatie (de leer van de kleinste bloedvaten) en de inspanningen die hij voor de European Society of Microcirculation heeft geleverd. De prijs werd uitgereikt tijdens de 21st Conference on Micro-circulation in Stockholm. (zie ook *Personalia*)

Diversen

Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek te Brussel

In 2001 zal de prijs "Interbrew-Baillet Latour ter bevordering van de gezondheid" ter waarde van zes miljoen franks worden uitgereikt voor wetenschappelijk onderzoek met als thema "Tuberculose". Kandidaturen dienen vóór 15 september 2000 op het Secretariaat-generaal van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, Egmontstraat 5, B-1000 te Brussel te worden ingediend. De persoon die een kandidatuur voordraagt dient dit te doen bij middel van een in het Engels gesteld memorandum van minstens drie bladzijden waarin de verdiensten van de kandidaat nauwkeurig worden omschreven. Meer informatie bij dhr. M. Berndes, Faculteitsbureau Geneeskunde 043-3881825

Nederlandse Vereniging voor Psychoanalyse

De Nederlandse Vereniging voor Psychoanalyse stelt een geldprijs ter beschikking van fl.750,- voor een Nederlands- of Engelstalige doctoraalscriptie die tussen 1 augustus 1999 en 31 december 2000 aan een Nederlandse universiteit is geschreven. Bovendien bestaat de mogelijkheid deze scriptie te bewerken tot een artikel dat aan de redactie van het Tijdschrift voor Psychoanalyse ter publicatie kan worden aangeboden. De scriptie kan gaan over onderwerpen uit het psychoanalytisch gedachtegoed zelf of over een onderzoek naar een verschijnsel vanuit het psychoanalytisch referentiekader. *Scripties dienen voor 1 januari 2001 in drievoud en vergezeld van een samenvatting te worden toegezonden aan de Beoordelingscommissie Scriptieprijsvraag NVPA, Postbus 74788 1070 BT Amsterdam. Om te kunnen meedingen dient de scriptie in de opleiding ten minste met "ruim voldoende" te zijn gewaardeerd.* Aanvullende informatie is te verkrijgen bij het secretariaat van de Nederlandse Vereniging voor Psychoanalyse, mw. J. Passchier (tel: 020-6737389). Belangstellenden wordt aangeraden bij het secretariaat vooraf het volledige reglement van de scriptieprijsvraag aan te vragen.

Gezondheids- wetenschappen

De Faculteit der Gezondheidswetenschappen op Internet: <http://www.unimaas.nl/~fdgw>

Agenda

Symposium Zorgwetenschappen

Op woensdag 27 september 2000 vindt het tweede symposium van Zorgwetenschappen plaats met als titel "Zorgvernieuwing en Zorg-technologie". Tijdens het symposium wordt vanuit het perspectief van de zorgaanbieder, de industrie en het onderwijs gekeken naar dit onderwerp. Tevens zullen 's middags enkele workshops worden gehouden met betrekking tot het centrale thema. Het symposium vindt plaats in de Universiteit Maastricht en het MECC.

Voor meer informatie kunt U zich wenden tot N. Slager (FdGW, postbus 616, 6200 MD Maastricht, 043-3881714).

Gezond Onderwijs Congres

Op 30 november en 1 december 2000 wordt in Golden Tulip Conference Hotel Koningshof te Veldhoven het tiende Gezond Onderwijs Congres gehouden, onder auspiciën van de Nederlandse Vereniging voor Medisch Onderwijs (NVMO). Het congres is bestemd voor docenten en onderwijskundigen werkzaam in het medisch en paramedisch onderwijs of ander onderwijs in de gezondheidszorg in Nederland en Vlaanderen. Ook studenten zijn welkom. Voor inlichtingen kan men zich wenden tot Linda Wiersma, Secretariaat GOC2000, tel 040-2581820.

Facultair nieuws

Start Centre for Nursing Research

Op 1 januari 2000 is het Centre for Nursing Research van start gegaan. Het Centre is ondergebracht binnen het onderzoeksinstituut HEALTH van de FdGW en wordt geleid door Prof. dr. H. Huijter Abu-Saad, hoogleraar Verplegingswetenschap. Het onderzoek van het Centre is gericht op preventie, self-management en innovaties in de zorg en is geconcentreerd rond vier thema's: pijn (met name pijn bij kinderen), palliatieve zorg, omgaan met chronische ziekten (met name hart- en vaatziekten en COPD) en innovatie in de zorg.

Eerste Maastrichts-Zwitserse verplegingswetenschappers afgestudeerd

Op 2 december 1999 werden in Aarau, Zwitserland, de eerste dertien verplegingswetenschappers van het Maastrichts-Zwitserse programma Masters in Nursing Science (MNS) gediplomeerd. In 1996 startte deze eerste MNS-groep (met oorspronkelijk 18 studenten) in een drieja-

rig deeltijdprogramma op basis van een dag contactonderwijs per week. De studenten volgden hetzelfde onderwijsprogramma als de Nederlandse verplegingswetenschappers in Maastricht, Utrecht en Groningen.

Het onderwijsmateriaal werd vertaald in het Duits. Momenteel studeren in Aarau twee jaargroepen MNS-studenten, in totaal 24 studenten. In 1999 is geen groep gestart, maar bij voldoende belangstelling zullen weer groepen starten in september 2000 en 2001.

Professor Rouwenhorst overleden

Op 28 februari 2000 is prof.dr. W. Rouwenhorst overleden. Zij was als hoogleraar nauw betrokken bij de oprichting van de Faculteit der Gezondheidswetenschappen en meer specifiek bij de afstudeerrichting Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding. In 1984 ging zij met emeritaat en werd ze opgevolgd door Gerjo Kok. Prof.dr. Rouwenhorst werd 84 jaar.

Afscheid Prof. dr. H. Philipsen

Op 30 juni 2000 nam Prof. dr. H. Philipsen afscheid als hoogleraar Medische Sociologie. Prof. Philipsen was nauw betrokken bij de oprichting van de Faculteit der Gezondheidswetenschappen. De titel van zijn afscheidsrede luidde: "De WAO, de thuiszorg en de Bijlmer-ramp: randgebieden rond het medisch centrum van de gezondheidszorg".

Extra middelen voor gezondheidkundig onderzoek

De Faculteiten der Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen van de UM en het academisch ziekenhuis Maastricht (azM) geven de komende tien jaar ruim 66 miljoen gulden uit aan de vernieuwing en verbreding van het gezondheidkundig onderzoek van de UM. De besturen van hebben hierover met de wetenschappelijk directeurs van de onderzoeksinstituten overeenstemming bereikt. Ongeveer tweederde van de in te zetten middelen zijn extra middelen, die boven op de reguliere middelen voor onderzoek komen. De overige middelen worden onder meer verkregen door ombuigingen. De kwalitatieve en kwantitatieve impuls van het gezondheidkundig onderzoek vindt vooral plaats op het gebied van het erfelijkheidsonderzoek (moleculaire genetica, populatiegenetica en ontwikkelingsbiologie). Verdere aandachtsvelden zijn klinische epidemiologie, steekproefregisters en medical technology assessment. Doel is te komen tot de nieuwste wetenschappelijke inzichten, waardoor de onderzoeksinstituten van de faculteiten hun landelijke en internationale topposities behouden en ze meer onderzoeksgelden in competitie en middelen contracten verwerven.

Nieuw elektronisch tijdschrift

Er komt een nieuw elektronisch wetenschappelijk tijdschrift op de markt: The International Journal of Integrated Care (IJIC). Het IJIC moet een belangrijk internationaal platform worden voor

het uitwisselen van informatie over geïntegreerde zorg voor wetenschappelijk onderzoekers en professionele beroepsbeoefenaren.

Het betreft een initiatief van de universiteiten van Maastricht, Utrecht en Groningen en het Academisch ziekenhuis Groningen. Zowel wetenschappers als de universiteitsbibliotheken zijn betrokken bij ontwikkeling en uitgave van het tijdschrift. Het IJIC heeft een internationale kernredactie en een uitgebreide internationale 'board of associate editors'. Het eerste nummer zal naar verwachting in het najaar van 2000 verschijnen. (vanaf 1 september op <http://roquade.library.uu.nl/integratedcare>)

Promoties

S.M. van der Lyke 11 mei 2000

Georganiseerde liefde. Publieke bemoeienis met zorg in de privesfeer

F.W.J.M. Hermans 19 mei 2000

In het verkeerde bed. Zorgtraject van een cohort CVA-patienten na ziekenhuisopname

A. Schaafsma 29 juni 2000

Chicken eggshell powder in nutritional intervention of age related bone loss

M. Moerbeek 7 juli 2000

Design and Analysis of Multilevel Intervention Studies.

Benoemingen

Per 1 april 2000 is **Prof. dr. Nanne K. de Vries** aangesteld als hoogleraar Gezondheidsvoorlichting. Hij bekleedt tevens de functie van capaciteitsgroepvoorzitter bij de gelijknamige capaciteitsgroep. Hiervoor was hij Universitair Hoofddocent bij de vakgroep Sociale psychologie aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn studie Sociale psychologie volgde hij aan de Rijksuniversiteit Groningen, waar hij in 1988 cum laude promoveerde.

Sinds 1 mei 2000 is **Donald W. Light** benoemd op de Foppe ten Hoor leerstoel bij de capaciteitsgroep Beleid Economie en Organisatie van Zorg. Hiermee wordt deze leerstoel voor de eerste maal bekleed. Professor Light is hoogleraar aan de University of Medicine and Dentistry in New Jersey. Hij heeft vele artikelen en boeken geschreven, onder meer over internationale vergelijking van gezondheidszorgsystemen, problemen bij interprofessionele en interorganisatorische relaties, de dynamiek en concurrentie van gezondheidszorgmarkten, de veranderende rol van de overheid, de dynamiek van wachtlijsten en ethiek van de gezondheidszorg. Hij heeft gastaanstellingen gehad bij de Manchester University, de Oxford University, de Princeton University en University of California. Hij is adviseur en consultant voor de overheid, werkgevers, ziekenhuizen, gezondheidszorg-autoriteiten, artsen en patiëntenbelangenverenigingen.

Met ingang van 1 mei 2000 is **prof. dr. C. Spreeuwenberg** benoemd tot hoogleraar Eerste- en tweedelijns zorg voor chronisch zieke patiënten. Het betreft een omzetting van een bijzondere leerstoel (bij de FdG) in een gewone leerstoel die is ondergebracht bij het cluster Zorgwetenschappen van de FdGW. De leeropdracht van prof.dr. Spreeuwenberg wordt licht gewijzigd; er is sprake van een accentverschuiving van geneeskundige zorg naar zorg.

Per 1 januari 2000 is **prof.dr. W.J.A. van den Heuvel** door de Raad van Toezicht van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Revalidatie/ Instituut voor Revalidatievraagstukken (SWOR/iRV) benoemd tot bijzonder hoogleraar Revalidatie en handicap. De leerstoel is ingesteld bij het cluster Zorgwetenschappen. Prof.dr. Van den Heuvel is momenteel hoogleraar medische sociologie aan de Faculteit der Geneeskunde van de Rijksuniversiteit Groningen.

De stichting Zuivel Voeding en Gezondheid te Maarssen heeft per 1 maart 2000 **dr. ir. R.P. Mensink** benoemd tot bijzonder hoogleraar Moleculaire Voedingskunde, met bijzondere aandacht voor het lipidenmetabolisme. Sinds 1990 is Rob Mensink werkzaam bij de capaciteitsgroep Humane Biologie. Van 1992 tot 1997 had hij een fellowship van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Mensink richt zich in zijn onderzoek vooral op de effecten van vetten in de voeding op risicofactoren voor hart- en vaatziekten. Het onderzoek vindt plaats binnen het onderzoeks-instituut NUTRIM.

Alumniverenigingen

De Faculteit der Gezondheidwetenschappen kent diverse afstudeerspecifieke studieverenigingen. Hiernaast bestaan voor de meeste afstudeerrichtingen alumniverenigingen die zich inzetten voor de belangen van afgestudeerde GW'ers.

ABBG

ABBG is een vereniging voor oud-studenten van de afstudeerrichting Beleid en beheer van de gezondheidszorg aan de FdGW van de Universiteit Maastricht. De doelstelling van ABBG is het onderhouden van contacten tussen de leden onderling en de faculteit. Leden ondersteunen elkaar door het uitwisselen van kennis, informatie en werkervaring via ledendagen, symposia en intervisiegroepen. ABBG brengt een eigen verenigingsblad uit: NOTA en heeft sinds kort een eigen website: <http://www.go.to/ABBG>. Wie lid wil worden van ABBG kan contact opnemen met Mieke Zemmeling (tel. 0525-622652).

Helicase

Sinds enige tijd heeft de afstudeerrichting Biologische gezondheidkunde een alumnivereniging met een symbolische naam: Helicase.

Helicase kan gezien worden als katalysator die midden tussen de DNA-helix staat en ervoor zorgt dat de informatie in de helix zich kan verspreiden. Dit geeft meteen aan wat deze vereniging wil doen: een goed contact tussen BGK-alumni en tussen alumni en studenten te bevorderen. De vereniging hoopt dit te bereiken door 1 à 2 keer per jaar een activiteit te organiseren voor alumni Biologische gezondheidkunde. Tevens zal er ongeveer eenmaal per 5 jaar een activiteit voor zowel BGK-alumni als de huidige studenten Biologische gezondheidkunde worden georganiseerd (bijvoorbeeld een groot feest of een reünie). Verder geeft Helicase een aantal keer per jaar een nieuwsblad uit, met daarin informatie over promoties van BGK-alumni, vernieuwingen in het onderwijs en andere interessante zaken voor alumni. Contactpersoon van Helicase is Sander Rensen, Roserij 153d, 6228 DM Maastricht, tel 043-3619907 e-mail: sander@molcelb.unimaas.nl

VerVe

VerVe is een vereniging voor verplegingswetenschappers in de ruimste zin van het woord. De vereniging is in 1993 opgericht en onderhoudt een netwerk van VW-ers in binnen- en buitenland, met als doel de uitwisseling, vermeerdering en verdieping van wetenschappelijke kennis inzake verpleegkunde te bevorderen. Daarnaast stimuleert en ondersteunt VerVe wetenschappelijk onderzoek en de toepassing van de resultaten in de praktijk. Afgestudeerde verplegingswetenschappers, alsmede afgestudeerden van aanverwante studies kunnen lid worden van VerVe. De activiteiten van VerVe omvatten de uitgave van een kwartaalblad (Met VerVe), de organisatie van een jaarlijks congres en refereeravonden, het bijhouden van een ledenbestand en het uitgeven van een ledenboek. De vereniging bestaat uit vier commissies: de Commissie Activiteiten, de Commissie Internationale Samenwerking, de Commissie PR, Marketing & Sponsoring en tenslotte de Commissie Redactie Verenigingsblad. Voor informatie of lidmaatschap kan men contact opnemen met de secretaris van Verve, C. Hofstra-van Benthem (tel. 0320-230752).

Alumnivereniging GVO Maastricht (AGM)

Het lidmaatschap van AGM staat open voor afgestudeerden en vierdejaars studenten van de afstudeerrichting Gezondheidsvoorlichting aan de FdGW, Universiteit Maastricht. De vereniging houdt een lijst bij van leden en afgestudeerden en organiseert jaarlijks inhoudelijke activiteiten voor leden en andere geïnteresseerden. Daarnaast brengt AGM een blad uit voor haar leden, genaamd AGM BULLETIN. AGM streeft verder naar een betere afstemming tussen het curriculum GVO en het werkveld van afgestudeerde GVO-ers en bemiddelt bij vacatures door middel van een GVO-vacaturebank. Wie lid wil worden van AGM kan contact opnemen met Ellis Abbema, tel. 043-3882416 (overdag).

VBGGK

De Vereniging Belangenbehartiging Geestelijke gezondheidkundigen (VBGGK) heeft een commissie Beroep&Werk, die zich speciaal bezig houdt met het werkveld van afgestudeerde GGK-ers. De commissie brengt regelmatig een alumniboek uit, binnenkort verschijnt een nieuwe versie. Daarnaast is de vereniging op dit moment bezig met de ontwikkeling van een beroepsprofiel. Voor verdere informatie kunnen GGK-ers contact opnemen met de voorzitter van de commissie Beroep&Werk, Marjan Kroon (tel. 043-3212707)

Meer informatie over de alumniverenigingen (contactpersonen, telefoonnummers e.d.) kan verkregen worden bij Caroline Roulaux van de afdeling Voorlichting & PR, Faculteit der Gezondheidswetenschappen, tel 043-3881844 (maandag t/m donderdag).

Rechten

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid op Internet: <http://www.unimaas.nl/~fdr> (algemene informatie) <http://www.unimaas.nl/~confdr> (informatie over wetenschappelijke activiteiten in verleden en toekomst)

Benoemingen

Prof. mr. L.F.M. Verhey: hoogleraar in het recht, in het bijzonder het Staats- en Bestuursrecht
Prof. dr. R.G. Prokisch: hoogleraar in het recht, in het bijzonder het Internationaal Belastingrecht

Inauguratie

Prof. dr. J. Smits: hoogleraar in het recht, in het bijzonder het Europees Privaatrecht
Titel van de inaugurele rede: De barmhartige Samaritaan in het Europees Privaatrecht. Over de gevaren van beginselen zonder programma en een programma voor de toekomst.

Europese subsidies

Op 19 april liet de Europese Commissie weten dat 177 van de 277 aanvragen in het kader van het **Jean Monnet Project** zijn goedgekeurd. Door de Faculteit der Rechtsgeleerdheid werden aanvragen ingediend voor 2 Modules, 1 Chair en 1 Centre of Excellence. Daarvan werden de volgende drie aanvragen gehonoreerd:

Europese Module: EU Trade Law and Governance
 aanvragers: Dr. E.I.L. Vos
 contractsom: f 4.000
 Het betreft de ontwikkeling van een cursus voor studenten van de FdR, de FdEBW en de FdGW, met inbegrip van Erasmus- en ELS-studenten en studenten van het Magister Iuris Communis programma. Bestudeerd worden de complexiteit van EU marktintegratie en het vrije handelsverkeer en de impact hiervan op de institutionele structuur van de EU.

Jean Monnet Chair: European Migration

aanvragers: Prof. mr. B. de Witte /
 dr. H. Schneider

contractsom: f 8.000

In het kader van deze leerstoel zullen nieuwe cursussen op het terrein van de Europese integratie worden ontwikkeld (migratierecht, vrij verkeer van juristen en EG-recht). Daarnaast worden ook reeds bestaande cursussen in het programma van deze 'Jean Monnet Chair' ondergebracht.

Jean Monnet European Centre of Excellence:

Jean Monnet Centre of Excellence

aanvragers: Prof. dr. B. de Witte

contractsom: f 20.000

Binnen dit Centre of Excellence zullen een aantal activiteiten worden ontplooid:

- de productie van een website, waarop alle 'Europese' activiteiten van de UM en haar locale, regionale en internationale partners zullen worden gepresenteerd;
- maandelijkse lezingen op het terrein van het Europees recht, de Europese economie en het Europees beleid;
- een tweetal cursussen in het kader van de Maastricht Summer University (onderwerpen: 'Competition Law and Policy' en 'Migration and Citizenship');
- een in samenwerking met de Université de Liège te organiseren seminar onder de titel "Current Issues of European Integration".

PAO-cursussen

In het komend najaar organiseert het Bureau Postacademisch Onderwijs van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid de volgende cursussen:

- Nieuw Recht II voor advocaten uit het Arrondissement Roermond
 data: maandagmiddag 30 oktober, 6 november en 13 november 2000
- Nieuw Recht II voor advocaten uit het Arrondissement Maastricht
 data: maandagmiddag 20 en 27 november en 4 december 2000
- Actualiteitencyclus voor het notariaat
 data: 6 en 7 oktober 2000 op Kasteel Vaalsbroek
- Herziening BOB/GVO
 donderdag 30 november 2000
- De Nieuwe Inkomstenbelasting
 data: 24 oktober, 31 oktober en 7 november 2000

- EU-module: arbeidsrecht
 datum: donderdag 7 december 2000

- Milieu-aansprakelijkheid
 datum: woensdag 15 november 2000 (onder voorbehoud)
 - Het nieuwe erfrecht
 datum: dinsdag 3 oktober 2000
 - Nationaliteitsrecht
 datum: 2 november 2000

Oud-studenten van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid UM ontvangen 10% korting op de cursusprijzen. Het cursusboekje verschijnt eind augustus. U kunt het bestellen bij het PAO-bureau, tel. 043-3883273 of telefax 043-3884902.

Economie en bedrijfskunde

De Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde op Internet:
<http://www.fdewb.unimaas.nl>

Agenda

4 november 2000

Update 2000, jaarlijkse terugkomdag voor alumni van de faculteit georganiseerd door de Maastrichtse Economen Vereniging (MEV).

zaterdag 18 november 2000 & zaterdag 10 maart 2001 zijn de **Voorlichtingsdagen FdEWB**. Voor meer informatie hierover: drs. Judith Buddenberg 043-3883705

10 & 12 december 2000

26th Annual Conference, European International Business Academy (EIBA)

Crown Plaza Hotel Maastricht.

Info: S.Lundan@mw.unimaas.nl.

<http://www.fdewb.unimaas.nl/EIBA2000>

Promoties

drs. Mark Schweitzer: Performance of institutional investors

22 maart 2000

promotores: prof.dr. P.M.A. Eicholtz, prof.dr. C.G. Koedijk en prof.dr. P.C. Schotman.

drs. Paul Ghijsen (Algemene Economie): Labour and technology in Japan - An analysis of labour adjustment and technological change

Promotie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam
 10 februari 2000

promotores: prof. dr. G.A. van der Knaap en prof. dr. J.A. Stam, allebei hoogleraar aan de EUR.

(Dissertatienummer 208 van de Tinbergen Institute Research Series)

Benoemingen

Prof. dr. Luc Soete is door het bestuur van de faculteit herbenoemd als directeur van MERIT voor de periode van 1/1/2000 tot 1/1/2003.

Prof. dr. Sybren Cnossen is met ingang van 1 mei 2000 voor een termijn van 5 jaar benoemd tot hoogleraar Economie van de Publieke sector, in het bijzonder Fiscale Economie.

Prof. dr. Hans van Mierlo is met ingang van 1 mei 2000 voor een termijn van 5 jaar benoemd als bijzonder hoogleraar Openbare Financien.

Prof. dr. Franz Palm is benoemd tot buitenlands lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

Uit het persbericht: "De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) heeft dit jaar vijftien nieuwe leden gekozen. De in totaal tweehonderd gewone leden van de Akademie zijn vooraanstaande geleerden, werkzaam op alle terreinen van het wetenschappelijk onderzoek. De Akademieleiden zijn verdeeld over twee Afdelingen: a) de Afdeling Natuurkunde (voor de natuur-, levens- en technische wetenschappen) en b) de Afdeling Letterkunde (voor de geestes-, maatschappij-, gedrags- en rechtswetenschappen). Naast gewone leden heeft de KNAW buitenlandse leden en correspondenten (in het buitenland werkzame Nederlanders). De KNAW adviseert de regering over ontwikkelingen in de wetenschap, bevordert de nationale en internationale samenwerking op wetenschappelijk gebied en is verantwoordelijk voor vijftien instituten voor wetenschappelijk onderzoek en dienstverlening aan de wetenschap, met in totaal elfhonderd medewerkers."

Inauguraties

Prof. dr. K. de Ruyter, bijzonder hoogleraar Interactieve Marketing

24 maart 2000

titel: www mmm (no pun intended) or the reconstruction of interactivity in marketing.

Prof. dr. Jean-Jacques Herings, hoogleraar Algemene Economie in het bijzonder micro-economie

16 juni 2000

titel: Van alle markten thuis.

Prof. dr. Hans van Mierlo, bijzonder hoogleraar Openbare Financien

29 juni 2000

titel: De wereld gaat aan beleid ten onder.... over beleidsfalen in de publieke sector en wat daar aan te doen.

MEV

Op het moment vindt er een aantal belangrijke veranderingen plaats binnen de Maastrichtse Economenvereniging, de MEV. Deze veranderingen hebben met name betrekking op de invulling van de website. Vanaf september zal het mogelijk zijn voor ieder lid om zijn of haar gegevens direct via internet te veranderen. Daarnaast wordt het mogelijk gegevens van andere leden in te zien en deze zoals gewenst te sorteren, bijvoorbeeld op afstudeerjaar. Natuurlijk hebben alleen afgestudeerden van de FdEWB toegang tot dit bestand. Dit zal worden bewerkstelligd door het invoeren van een individuele toegangscode die iedereen in het adressenbestand zal krijgen toegestuurd.

Sinds mei is er een student-assistent aangesteld, Ai-Hsiang Pan. Zij zal zich onder andere bezighouden met het adressenbestand en het organiseren van de Update. De Update 2000 zal plaatsvinden op zaterdag 4 november 2000.

Andere ontwikkelingen betreffen de statuten en de bestuursamenstelling. Sinds 9 juni jl. is de MEV omgezet van een vereniging naar een stichting. Dit heeft geleid tot een naamsverandering van MEV naar Stichting Maastrichtse Economen Verband.

Na een aantal jaren veel tijd en energie te hebben gestoken in de MEV, nemen Michèle Busselaar, Frank Toebosch en Marc Senden afscheid van het bestuur. De bestuursamenstelling ziet er nu als volgt uit:

Voorzitter	: Mark Schweitzer
Penningmeester	: Boudewijn Janssen
Secretaris	: Myriam Cloudt
Algemeen lid	: Erik van Ballegoij
Algemeen lid	: Paul Claes
Algemeen lid	: Marlies Kolle

Voor informatie, vragen, opmerkingen en suggesties zijn wij te bereiken onder het volgende e-mail adres mev@facburefdew.unimaas.nl en op de website <http://www.unimaas.nl/~mev/>

Cultuurwetenschappen

De Faculteit der Cultuurwetenschappen op Internet: <http://www.fdcw.unimaas.nl>

Benoeming

Dr. Ginette Verstraete is per 1 mei 2000 benoemd tot bijzonder hoogleraar contemporaine intellectuele geschiedenis aan de Faculteit der

Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. De benoeming is vanwege de Stichting De Beauvoir, die erop gericht is onderzoek door en over vrouwen te stimuleren. De hoofdfunctie van Verstraete blijft universitair docent bij de capaciteitsgroep Letteren en Kunst van de Faculteit der Cultuurwetenschappen. Ginette Verstraete studeerde Nederlandse en Engelse taal- en letterkunde in Antwerpen, Anglo-Ierse literatuur in Dublin (MA) en vergelijkende literatuurwetenschap aan de State University of New York (PhD). De oratie vindt plaats op 8 mei 2001.

Verhuizing

De Faculteit der Cultuurwetenschappen zal over enkele jaren verhuizen naar de Hof van Tilly aan de Grote Gracht. Het nieuwe pand zal verbouwd worden onder leiding van Architectenbureau Mertens uit Heerlen. Na verbouwing biedt het aanzienlijk betere mogelijkheden tot uitbreiding dan het huidige pand aan de Kapoenstraat. Ook kunnen er betere voorzieningen voor studenten gerealiseerd worden. Volgens planning zal de Hof van Tilly in september 2002 door de Faculteit in gebruik worden genomen.

Europese Studies

De nieuwe opleiding **Europese studies**, die binnen de Faculteit der Cultuurwetenschappen ontwikkeld wordt, is een stapje dichterbij gekomen nu het Faculteitsbestuur na advies van de Faculteitsraad de nota van de uitbouwgroep Europese Studies positief beoordeeld heeft. De landelijke Adviescommissie Onderwijsaanbod (ACO) moet er nu een oordeel over vellen. Op basis daarvan neemt minister Hermans van OC&W een definitief besluit over het al dan niet doorgaan van de opleiding. Bij een positief oordeel zal de opleiding per 1 september 2002 van start kunnen gaan. De opleiding Europese studies gaat zich in grote lijnen bezighouden met politieke, maatschappelijke en culturele problemen rond Europese integratie.

Algemene Wetenschappen

De Faculteit der Algemene Wetenschappen op Internet: <http://fdaw.unimaas.nl>

Psychologie

De Faculteit der Psychologie op Internet: <http://www.psychology.unimaas.nl>

Agenda

Voorlichtingsdagen voor studiekeizers:
zaterdag 18 november 2000 (UNS 40) en zaterdag 31 maart 2001 (UNS 40).

Inauguratie

Mw. prof.dr. A.T.M. Jansen, vrijdag 9 juni 2000
Titel inaugurele rede: Over lust en schoonheid: pleidooi voor een spaarzame verklaring van eetstoornissen.

Opleiding Onderwijswetenschappen

Op 31 januari 2000 heeft de Adviescommissie Onderwijs Aanbod (ACO), die een spilfunctie heeft in de toelating van nieuwe academische opleidingen in Nederland, positief geadviseerd over de start van een opleiding onderwijswetenschappen binnen de faculteit der psychologie van de Universiteit Maastricht. Het is nog nooit eerder gebeurd dat een door de UM ingediend voorstel in één keer wordt goedgekeurd. Helaas maakte de ACO in het advies wel een kanttekening bij de wetenschappelijkheid van de opleiding. Men had de angst dat de funderende disciplines bij een PGO-curriculum onvoldoende aanbod komen. We hebben daarop geantwoord dat studenten in PGO gevormd worden tot kritische gebruikers en toepassers van die basisdisciplines en dat zij daar dus voldoende kennis van en inzicht in moeten hebben. In een vierjarig programma moet men echter niet verwachten dat studenten een diep inzicht in alle funderende disciplines hebben. Het is voldoende wanneer ze met de kennis en vaardigheden die ze op die terreinen verwerven, de huidige en toekomstige problemen in hun vakgebied te lijf kunnen. Universiteiten en hogescholen die een nieuwe opleiding willen instellen, doen dit tegenwoordig bijna alleen wanneer ze binnen hun gelederen al heel veel expertise op dat gebied hebben. Meestal is die expertise verspreid over diverse faculteiten en instituten; dat gold bij de instelling van de opleiding psychologie, dat geldt nu ook voor onderwijswetenschappen. Van daaruit moet de nieuwe opleiding groeien. Een andere weg, waarbij eerst een 'basisvoorziening' in het leven wordt geroepen, is met het nieuwe financieringsmodel niet meer haalbaar. De ACO schijnt zich ervan bewust te zijn dat deze onderneming dus staat en valt met het enthousiasme en *commitment* van alle faculteiten en instituten van de instelling en vroeg hiervoor garanties. Hopelijk hebben we beide vragen naar genoegzaam beantwoord. Als er verder geen belemmeringen zijn dan kunnen we per 1 september 2001 de eerste studenten verwachten. Meer informatie bij Els Boshuizen, faculteitsbureau FdP 043-3884035 (zie ook *Nieuws*)

Algemene Informatie

Het algemene nummer van de Universiteit Maastricht is:
043-3882222

Het algemene postadres is:
Universiteit Maastricht
Postbus 616
6200 MD Maastricht

Universiteit Maastricht op Internet
<http://www.unimaas.nl>

Postdoctorale en Post-HBO opleidingen en masterprogramma's

De websites van onderstaande opleidingen zijn te vinden via de homepage van de UM (via 'Onderwijs' of 'Afgestudeerden'): www.unimaas.nl
De Centrale Informatie Balie is de plek waar men antwoord heeft op alle vragen die betrekking hebben op studeren aan de UM: 043-3883354 of 0900 8689 (alleen voor Nederland), fax: 043-3259230.
e-mail: studinfo@sz.unimaas.nl

Cultuurwetenschappen

MASTER OF ARTS IN EUROPEAN STUDIES ON SOCIETY, SCIENCE AND TECHNOLOGY (ESST)

Informatie: ESST Buro 043-3883384
e-mail: esst@facburfdcw.unimaas.nl

MASTER OF ARTS IN EUROPEAN PUBLIC AFFAIRS (EPA)

Informatie: Frederiek Lommen 043-3883449
e-mail: epa@facburfdcw.unimaas.nl

Economie

POSTDOCTORALE CONTROLLERSOPLEIDING (PDOC)
POSTDOCTORALE ACCOUNTANTSOPLEIDING (PDOA)

Informatie: Sabine Galama 043-3883780
e-mail: s.galama@berfin.unimaas.nl

POSTGRADUATE INTERNATIONAL PROGRAMM CHARTERED CONTROLLER (PDOI)

Informatie: Miranda Schoep 043-3883936
e-mail: m.schoep@berfin.unimaas.nl

MBA EXECUTIVE PROGRAM

Informatie: Ellen Nelissen 043-3883770
e-mail: ellen.nelissen@educ.unimaas.nl

POSTDOCTORALE OPLEIDING ASSET LIABILITY MANAGEMENT
(start 1 september 2000)

Informatie: Hans Peters 043-3883288
e-mail: h.peters@ke.unimaas.nl

Geneeskunde

WETENSCHAPPELIJK ILLUSTRATOR (post-hbo)
Informatie: dhr. H. Rensema 043-3881053

Gezondheidswetenschappen

MASTER OF PUBLIC HEALTH

Studie-informatielijn: 0900-8689

MASTER OF HEALTH PROFESSIONS EDUCATION

Studie-informatielijn: 0900-8689

Rechten

MAGISTER IURIS COMMUNIS PROGRAMME

(Internationaal en Europees Recht)

Informatie: Bureau Internationalisering 043-3883038
e-mail: mic@facburfdt.unimaas.nl

Cursussen

HOVO-UM

HOVO staat voor Hoger Onderwijs voor Ouderen. HOVO-UM biedt universitair onderwijs dat qua inhoud en didactiek tegemoet komt aan de behoeften en interesses van vijftig-plussers. Niet-beroepsgerichte kennis is hierbij het uitgangspunt en het tempo is aangepast. Afhankelijk van de inhoud en vorm zijn cursussen of ongewijzigd overgenomen uit het reguliere onderwijsprogramma van studies aan de UM of op maat ontwikkeld voor de doelgroep. Er worden cursussen verzorgd in Maastricht en Venlo. Voor het bestellen van een cursusgids of andere vragen kunt u terecht bij HOVO-UM coördinator drs. Peggy Rompen en HOVO-UM secretaresse Carly Hollewijn. Ze zijn bereikbaar van maandag t/m vrijdag tijdens kantooruren: 043-3883550 / 043-3882682

WORLDNETH (verzorgt specifieke talencursussen) 043-3883950

Informatie voor bedrijven en instellingen

Contactpunt Universiteit-Bedrijfsleven

Kristine Kerkhofs: 043- 3882764/2058 (fax: 043-3884854)

e-mail: kristine.kerkhofs@bhkt.umholding.nl

Internet: www.unimaas.nl/~contact

Bureau Kennistransfer

René Vleugels 043-3883122/3597 (fax: 043-3258183)

Internet: www.unimaas.nl/~brkennis

UM Holding BV (brengt nieuwe UM-kennis dicht bij de markt en draagt bij aan commercieel toepasbare uitvindingen en ontdekkingen)

H. Fekkers 043-3882765 (fax: 043-3265887)
e-mail: h.fekkers@bumh.uniholding.nl

Activum (ondernemersopleidingen voor MKB)
telefoon: 046-4207130
fax: 046-4207079
e-mail: activum@con.hsl.nl

Voor een overzicht van de onderzoeksinstituten aan de UM:
www.unimaas.nl/um/onderzoek

Informatie voor afgestudeerden

Algemeen contactpersoon alumni:
Ine Kuppen 043-3883539

Contribuanten SWOL/Universiteitsfonds
Contactpersoon: L. Franken 043-3883516
e-mail: l.franken@biz.unimaas.nl

Alumniverenigingen: zie onder mededelingen faculteiten
Loopbaan Advies Centrum (geeft persoonlijk advies over studiekeuzes en de verdere ontwikkeling van de (studie-)loopbaan aan studenten en pas afgestudeerden)
Informatie: Marloes Rikhof 043-3883518
e-mail: marloes.rikhof@sz.unimaas.nl

Informatie over hulp aan beginnende ondernemers

Minckelers Startersfonds (geeft financiële steun aan startende ondernemers die zijn afgestudeerd of werken aan de UM) 043-3883122
Internet: www.unimaas.nl/~entrepre/minc.htm

TEP-project (Temporary Entrepreneur Positions, verleent fiscale, financiële, juridische en marketingtechnische hulp aan startende ondernemers in de Euregio) 043-3883122
Internet: www.unimaas.nl/~entrepre/tep.htm

Vestiging Venlo

De vestiging Venlo van de Universiteit Maastricht (UM) en de Technische Universiteit Eindhoven (TUE) brengt academische kennis en cultuur naar Noord- en Midden-Limburg. Deze vestiging stimuleert de bedrijvigheid door het opzetten van startersbeleid voor afgestudeerden van de UM, samen met de UM-Holding en de regio. In Venlo kunnen bedrijven terecht voor informatie over personen en organisaties van de universiteit. Tevens worden er cursussen, forums en lezingen georganiseerd voor de mensen die in de regio wonen en/of werken.
Voor meer informatie kunt u terecht bij mr. M. Olivers,

UM/TUE-vestiging Venlo, Noorderpoort 21 5900 AA Venlo
telefoon 077-3549273 fax 077-3549229
e-mail: m.olivers@umtuevenlo.unimaas.nl
Internet: www.untuevenlo.unimaas.nl

Wetenschapswinkel Universiteit Maastricht

De Wetenschapswinkel maakt wetenschappelijke kennis voor minder-draagkrachtige groeperingen toegankelijk. Non-profitorganisaties kunnen tegen geringe kosten onderzoek laten doen. Het onderzoek wordt verricht door studenten en pas afgestudeerden die -onder begeleiding van vak-groepmedewerkers- op deze manier ervaring kunnen opdoen met klantgericht en maatschappelijk relevant onderzoek.
Informatie: telefoon 043-3883120, fax 043-3257428
e-mail: wetenschapswinkel@sz.unimaas.nl
Internet: www.unimaas.nl/~wswinkel

Studium Generale

Studium Generale organiseert tijdens het academisch jaar activiteiten over onderwerpen op het gebied van kunst, cultuur, wetenschap en samenleving. Begin oktober start het najaarsprogramma. Te verwachten zijn diverse lezingencycli: over Freud, over Dante, over wiskunde van patronen en structuren, over chronische ziekten, over existentialisten en diverse losse lezingen over uiteenlopende thema's. De Dr. J. Tanslezing wordt op woensdag 8 november gehouden door de Canadese evolutiebioloog Michael Ruse. Het SG-Cultuurcafé start in oktober met een voorronde van het Amsterdams Kleinkunstfestival.
Informatie over het najaarsprogramma is vanaf september te vinden op de internetpagina <http://go.to/studiumgenerale>
Het telefoonnummer van Studium Generale Maastricht is 043-3883541.

Belangenvereniging oud-medewerkers UM

Iedereen die het grootste of het laatste deel van zijn of haar loopbaan bij de Universiteit Maastricht heeft gewerkt, kan zich aanmelden als lid van de Belangenvereniging van oud-medewerkers van de UM.
De vereniging wil de onderlinge banden en de contacten met de vroegere werkgever op diverse manieren stimuleren. Zo kunnen oud-medewerkers een beroep blijven doen op de medewerker Personeelszorg bij juridische vragen of bij gezondheidsproblemen. Leden kunnen op verzoek verschillende bladen toegezonden krijgen en onder voorwaarden gebruik maken van de Universiteitsbibliotheek en de mensa.

Verder wordt gestudeerd op de mogelijkheid contact- en ontmoetingsmomenten te organiseren. Voor aanmelding of inlichtingen kunnen oud-medewerkers terecht bij: Belangenvereniging oud-medewerkers/-sters UM t.a.v. B. Niessen, Universiteit Maastricht, Postbus 616, 6200 MD Maastricht.

When I'm Sixty-Four

(For Organ: Registration No. 1)

By
JOHN LENNON and
PAUL MCCARTNEY

Moderately, with a beat

Bb **F7**

When I get old - er los - ing my hair — man - y years — from now,
I could be hand - y mend - ing a fuse — when your lights — have gone.

Bb

Will you still be send - ing me a val - en - tine, — birth - day greet - ings, bot - tle of wine? —
You can knit a sweat - er by the fire - side, — Sun - day morn - ings, go for a ride. —

Bb7 **Eb**

If I'd been out — till quar - ter to three, — would you lock — the door? —
Do - ing the gar - den, dig - ging the weeds; — Who could ask — for more? —

Gb7 **Bb** **G7** **C7** **F7** **Bb**

Will you still need — me, will you still feed — me, when I'm six - ty - four?

Gm **Eb** **F** **Gm**

1. Tacet
2. Ev - 'ry sum - mer we can rent a cot - tage on the Isle of Wight if it's not too dear.